

AKT

LÅT KULTURUTBYTET VÄXA!
KOSTYM/MASKFILM I NUTID
STORT KURSINTRESSE

TEATERFÖRBUNDETS TIDNING NR: 6-2012

"Vi vill sprida Sveriges scenkonst utomlands!"

PÅ DET NORDISKA teatermötet i Reykjavik i slutet av augusti sitter jag på den lilla scenen på Nationalteatern och lyssnar till ett antal läsningar av nordisk dramatik. Ett hundratal deltagare från alla de nordiska länderna är där och blir presenterade för en pjäs från varje nordiskt land. Det svenska bidraget är "Mira går genom rummen" av Martina Montelius som också är på plats och berättar mycket engagerande om tillkomsten av pjäsen och reaktionerna som följde på Dramatan där den spelades.

Arrangemanget kallas "Nordic Drama Train" och är en utveckling av det som tidigare kallades "Det nordiska dramatikerpriset". Tidigare utsåg man en vinnare som fick en prissumma, idag är det viktigaste att presentera texterna på ett sätt så att det inspirerar till produktion. Alla är vinnare! Nordic Drama Train kommer att fortsätta sina läsningar i alla de nordiska länderna och avslutas förmodligen för denna omgång på scenkonstbiennalen i Jönköping 2013.

I Reykjavik finns också ett antal workshops och internationella gästspel från främst Berlin och Dublin, tillsammans med Reykjavik Dance Festival. Många programformer är annorlunda och nyskapande – tillsammans vill arrangörerna att vi ska rita nya kartor över det nordiska

samarbetet, alla ska delta, aktiviteten är stor och jag ser tydligt hur viktiga dessa mötesplatser är för utvecklingen av konsten och kulturlivet.

JUST DETTA MÅL "att med gränsöverskridande samarbete stödja kreativa processer" är en av sex punkter som den samlade scenkonstbranschen presenterade på ett seminarium under politikerveckan i juli. Teaterunionen, som Teaterförbundet är en del av, vill öka närvaron i Sverige av internationell scenkonst, öka närvaron av svensk scenkonst utomlands, och öka mångfalden för publiken, förbättra och fördjupa dialogen med andra länder.

Det är också viktigt att inom det svenska biståndet öka, inte minska, kulturens roll för demokratifrämjande och utveckling. Här finns en oro över minskade anslag och en otydlighet för de svenska och utländska aktörerna om spelreglerna för detta i Sverige. Ett av Sveriges kulturpolitiska mål är att främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan. Vi menar att det saknas en samlad kulturpolitik och nödvändiga resurser för att förverkliga detta mål.

Mötesplatser och oväntade (och väntade) möten är nödvändiga för en internationell utveckling. Möten som är konstnärligt kreativa och inte enbart handlar av villkor och löner som en fackförenings möten ofta behandlar.

"Jag vill nog gärna tro att den nationella krisen skapat ett ökat behov av konst och kultur!"

Roligt är det alltid att läsa om de många svenska filmer som visas på filmfestivaler världen över. Det är viktigt för kunskapsutbyte, inspiration och kanske kommande samverkan. Ett sätt att presentera vår kultur och skapa intresse för alla våra dokumentärer, kort och långfilm, inte minst för barn och unga där Sverige är en mycket av en förebild.

I Reykjavik nås jag av det positiva beskedet att dansscenen i Borås är räddad! Tack alla på lokalavdelningen som kämpat för detta och inte gett upp, och varmaste gratulationer, detta stärker danskonsten!

"Efter finanskrisen går fler islänningar till biografer och teatrar än tidigare" berättas det i Reykjavik. Någon säger att det beror på att man väljer kultur därför att man inte har råd att resa till andra länder längre, man måste stanna hemma. Men jag vill nog gärna tro att den nationella krisen skapat ett ökat behov av konst och kultur! För utveckling, samhörighet och kraftsamling!

ANNA CARLSON
ORDFÖRANDE

PÅ OMSLAGET: UR FILMEN "MAMMAS POJKAR"

FOTO: ULF MALMROS

Akt – Teaterförbundets tidning

Utkommer med åtta nummer per år och sänds utan särskild beställning kostnadsfritt till Teaterförbundets medlemmar.
Prenumerationspris: 350 kronor/år.

Ansvarig utgivare: **Jaan Kolk**. Chefredaktör: **Magdalena Boman**.

Layout: **Magdalena Boman**.

Grafisk form: **Mu ab**

Återkommande medarbetare: **Annicka Istemo, Gert Lundstedt, Kristian Pohl**.

Redaktionskommitté: **Åse Axberg, Mireille Bergenström, Gunnar**

Furumo, Jaan Kolk, Minna Krook, Martyna Lisowska

Söderberg, Annikki Wahlöö.

Postadress: Teaterförbundet, Box 127 10, 112 94 Stockholm.

e-post: magdalena.akt@mboman.se eller akt@teaterforbundet.se

Besöksadress: Kaplansbacken 2A.

Telefon: 08-441 13 00. Fax: 08-653 95 07. Redaktion: 070-664 55 59.

Annonser: **Promega Mediekonsult AB**. Tel: 08-541 305 10.

Tryck: **DanagårdLitho**, Ödeshög 2012.

Repro: **Cicero Tryck och media**.

ISSN 0283-8176

Pdf på tidningen finns på TFs hemsida: www.teaterforbundet.se

Innehåll nr 6 - 12

Månadens bild – Judit Benedek	4
Stort intresse för Kulturkraft i Stockholm	6
Lesbiska på teatern upplever förtryck	7
Enträget fackligt arbete räddade dansscenen i Borås	8
Ett tiotal tjänster försvinner från Wermland Opera	8
Bra avtal med SVT/UR om upphovsrätt	9
Akt besöker Spira scenkonsthus	10
Danscentrum vill sänka löner för dansare	14
Kulturutbytet med andra länder brister	15
Intervjun: Lana från Jordanien	16
Unikt samarbete mellan mask och kostym	20
Nya filmavtalet försvagar regissörens roll	26
Teori & praktik: Maria Johansson	
Maria har doktorerat på skådespelarens dolda kunskap	30
Stärkt forskning väntas på konstnärliga skolor	33
Krönika: Hedda Krausz Sjögren om kvinnliga huvudroller	35
Stark självbiografi av Nahid Persson Sarvestani	38
Baksida: De politiska partiernas vanor av scenkonst	40

*Nästa tidning (Akt nr 7) kommer den 24 oktober.
Presstopp den 5 oktober.*

Hur kan de forma sina liv?

Namn: Judit Benedek.

Ålder: 61 år.

Yrke: regissör.

Aktuella uppdrag: Undervisar på Operahögskolan. Regisserar "En pojke med resväska" på Teater De Vill, ett projekt om ensamkommande flyktingbarn. Ska skriva en pjäs 2014 på samma tema.

Kulturupplevelse som inspirerat: Suzanne Ostens "I Lusthuset" på Unga Klara [1988]. En av de första föreställningarna i Sverige som på en institutionsteater vågade undersöka och ifrågasätta stereotypa könsroller.

Tyska kvinnofilmer från 70–80-talen, bland annat "Christa Klages stora förtvivlan", av Margarethe von Trotta, 1977 och "Tyskland Bleka moder" av Helma Sanders-Brahms, 1979. De bröt ny mark för kvinnliga regissörer, men gjorde också upp med synen på kvinnan som sexuell objekt.

NÄR TAR MITT ANSVAR som vuxen slut och när tar barnets integritet vid? Hur undviker jag övertramp, men ändå lyckas förmedla ett budskap?

Hur ska vi vuxna agera för att barnet ska vidmakthålla sin okränkbarhet samtidigt som vi vill vara med och förmedla deras berättelser och erfarenheter till andra barn?

När jag i efterhand betraktade den här bilden jag hade tagit, fördjupades min insikt om vikten av att lyssna, ta in och tillsammans med barnen överlämna en historia, utan att spekulera och sedan prägla med mina egna reflektioner.

Fotografiet på flickorna ställer frågor om deras framtid, och vilka möjligheter som de kommer att ha att forma sina liv. Men det öppnar även för tankar kring barns utsatthet, särskilt när de är utelämnade till sig själva eller varandra.

Bilden är fotograferad vid ett besök i Bódvalenke en liten romby i Ungern. Ett besök som ägde rum inom ramen för SOS-romer ett projekt om attitydförändring, som var ett samarbetsprojekt mellan Teater Kolibri i Ungern och Teater De Vill i Sverige. Flickorna på bilden ingår i SOS-projektets referensgrupp och nu hade de börjat tröttna på att ge oss förslag på bra historier och undrade om inte vi hade några egna historier som vi kunde berätta för dem. En historia där man tycker om romer.

JUDIT BENEDEK

BAROMETERN

Har du deltagit i internationellt kulturutbyte de senaste tre åren?

"Ja, jag har varit i Finland och Polen, det är viktigt att möta andra kulturer"

Kerstin Abrahamsson, dansare:

– Ja, jag har åkt till Finland till en Dans- och teaterfestival i Uleåborg, och till Polen. Det är spännande att komma utomlands och se hur föreställningen tas emot. Jag åkte dit med Minna Krooks "Ah Hallo

Bebis". Många förvånades över dess lågmälda ton och hur engagerade bebisarna var. Det är både spännande och viktigt att möta olika kulturer och vidga sina vyer och utbyta erfarenheter med professionella konstnärer från andra länder.

Ulla Kassius, scenograf:

"Nej, sista gången Backateatern sökte bidrag fanns inga pengar"

– Nej, det var länge sedan. Vi var visserligen i Moskva med Backateaterns "Dumstrut" det var 2009, inbjudna med Brotts och straffprojektet till Big Break Festival och höll också en föreläsning efter föreställningen. I år har Backateatern blivit inbjuden till den stora teaterfestivalen i Belgrad, BITEF, med föreställningen "Yvonne" men det gästspelet blev inte av, bland annat för att det inte fanns pengar. På 90-talet gjorde Backa ständiga gästspel och reste över hela Latinamerika. Det var med hjälp av Sidapengar. Det går inte idag.

"Nej, nu finansierar vi ett projekt med hjälp av EU-pengar"

Johan Söderberg, ljudtekniker:

– Nej det var längre än för tre år sedan. Men i maj åker jag till Kuba. Det är ett kulturutbyte mellan en svensk och en kubansk dansgrupp, som pågått under ett antal år, hittills på ett konstnärligt plan. Men med bi-

drag från EU ska vi hjälpa till att bygga och rusta en scenkonstlokal.

Maria Rydén, Netta Frister Aaron och Fredrik Malmgård på Kulturkraft Stockholm.

Otrolig kulturkraft

I oktober drar de första kurserna igång hos Kulturkraft Stockholm. De har fått in många förslag till vidareutbildning.

– Allt från fritt utövande konstnärer till stora institutioner har uttryckt sina behov, det är en otrolig bredd på önskemålen, säger verksamhetsledaren Maria Rydén.

KULTURKRAFT HÅLLER som bäst på att sortera bland alla idéer för att göra prioriteringar, och de använder sig av referenspersoner och referensgrupper för att göra sitt urval.

– Vi har fått förslag på masterclasses, certifieringskurser och seminarier med så kallade Ted.comföreläsare (15 minuters föreläsningar av intressanta personer). 700 organisationer, det vill säga 7 000 individer, har anmält sig. Vi har fått drygt 400 förslag på aktiviteter, vilket är över förväntan. Projektet var beräknat att omfatta ett 40-tal organisationer och cirka 2 500 individer.

Under våren och sommaren har Kulturkraft talat med centrumbildningarna, allianserna och scenkonstinstitutionerna

för att höra vilka tankar de har kring branschens behov av kompetensutveckling. Det finns många aspekter att ta hänsyn till. Vad är viktigt för de olika yrkeskategorier, vad gynnar branschen långsiktigt och vad är viktigt just nu?

Även om vi inte kan genomföra precis det förslag som var och en lämnat kommer aktiviteterna att vara så många och ha både djup och bredd så sammantaget bör vårt utbud kännas angeläget för alla, säger Maria Rydén.

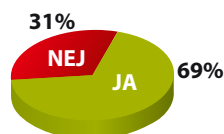
MAGDALENA BOMAN

I mitten av september lägger Kulturkraft Stockholm ut sitt kalendarium över hösten på hemsidan och då kan man också börja anmäla sig till de kommande aktiviteterna

Vad gör du?

Har du deltagit i internationellt kulturutbyte de senaste tre åren? Svara ja eller nej på www.teaterforbundet.se

Fråga i förra numret: Brukar du se långfilm via nätet?

Dubbelt förtryck av lesbiska på teatern

Under årets HBTQ-festival bildades ett lesbiskt nätverk inom TF. Ett uppföljande samtal för att uppmärksamma frågorna hölls på Pride.

Lesbiska kvinnor, till skillnad från homosexuella män, blir mer osynliggjorda i sin sexuella läggning på teatrarna. Det kan upplevas som "dubbelt förtryck", konstaterade panelen.

PANELEN BESTOD AV regissören Judit Benedek, koreografen och dansaren Lollo Denward, producenten Thora Norgård, dramatikern Gertrud Larsson och skådespelaren Helen Sandström.

– Homosexuella män är mer synliga i samhället och har ofta ett visst stöd från heterosexuella kvinnor, till skillnad från lesbiska kvinnor. Detta återspeglas också i teatrarnas repertoar. Queer scenkonst blir synonym med pjäser om bögar. Väldigt sällan blir lesbiska eller transpersoner skildrade. Men varför skulle inte publiken vara intresserad även av sådana karaktärer? Här har teatercheferna ett enormt ansvar att balansera repertoaren, säger Helena Sandström.

Kvinnor – heterosexuella som lesbiska – borde alliera sig mer, tyckte panelen. Heterosexuella kvinnor jobbar ju också mot en massa schabloner, de ska spela på sin lockelse. Panelen diskuterade en del kring det faktum att det finns dem som menar att det ska

finnas en sexuell laddning under repetitioner – vilket anfördes i debatten om sexuella trakasserier.

– Som lesbisk riskerar man att bli utesluten i detta. Men det är faktiskt en kompetens att vara hbt-person, liksom alla erfarenheter som skiljer sig från majoritetens bör betraktas som en tillgång på teatern. Vi kan komma med nya perspektiv och rucka på gamla, heteronormativa föreställningar, menar Helena Sandström.

Ordförande Anna Carlson påpekade vad facket kan göra, att frågorna mycket väl kan få plats på dagordningen när förbundet för samverkanssamtal med Svensk scenkonst i början av november.

MAGDALENA BOMAN

Har du tankar och idéer? Mejla Judit Benedek, kontaktperson för det lesbiska nätverket: benedek.se@gmail.com

Beslut tas i december om scen i Gasklockan

Till årsskiftet ska Stockholms stad bestämma sig för hur Gasklockan i Värtahamnen kan förvandlas till ett scenkonsthus.

VI TITTAR PÅ FLERA alternativa omformningar av scenkonstprojektet, säger Mari Dowald på Fastighetskontoret.

I våras beviljade Kulturnämnden i Stockholm om ytterligare medel till föreningen "Internationell scen i Stockholm", men stadens politiker har ännu inte sett en ekonomisk plan över projektet.

– Vi har tagit fram siffror på driften som vi presenterat för Kulturförvaltningen. Tjänstemännen har väl inte velat presentera något för politikerna än. Historien runt Palatset har gjort att saker och ting dragit ut på tiden, säger Joseph Josephsson, ordförande för föreningen.

Föreningen fick i våras i uppgift av Kulturförvaltningen att vända på stenarna ytterligare en gång, för att se om det går att hålla nere etableringskostnaderna, eller

om det går att hitta alternativ finansiering av projektet. Staden har samtidigt handlat upp en arkitekt som ska presentera en ritning av föreningens vision.

FÖRENINGEN MENAR att efter tio års drift ska deras affärsplan gå runt utan ofentlig stöd. Idén är att gasklockan blir en ren gästspelscen, med en slimmad tekniskt och administrativ organisation, som går runt på att ta emot stora internationella gästspel som i dagsläget inte når Stockholm. Affärsidén bygger på att det finns utrymme för en betydande konsertverksamhet, traditionell krogunderhållning och en del event. De ska kunna ta in som mest 1 000 sittande matgäster eller 3 000 stående.

– Det är viktigt att lära av erfarenhe-

terna från Palatset. Vår grundform för bolagsdelen bygger på exakt samma bolagsform som Palatsets. En stiftelse med ett helägt aktiebolag, där stiftelsen uppbär stöd från staden för att sköta driften.

En viktig fråga blir hur representationen i stiftelsen ska se ut. Joseph Josephsson menar att staden ska vara med och utse folk i styrelsen, så att det sker en transparens mot staden, konstnärliga organisationer och mot finansisärens.

Föreningens förslag bygger också på att staden kraftigt subventionerar hyran, och att det finns sidobyggnader med utrymme för ytterligare två scener bredvid gasklockan och en restaurangdel som är viktig för intäkterna.

MAGDALENA BOMAN

Ihärdigt fackligt arbete räddade scen i Borås

Dansscenen för barn och unga i Borås räddas. Anslagen höjs från Västra Götaland och Borås sluter avtal med Regionteater Väst, med krav på att verksamheten blir kvar.

– Vi är så glada och stolta! säger Sara Nilsson, facklig talesperson för avdelning 27 på Boråsscenen.

DET ARBETE SOM det lokala facket lagt ned på att motverka att Regionteater Västs verksamhet i Borås ska flytta till Uddevalla, har helt uppenbart lönat sig.

– Beslutet är ett klart erkännande. Vi har dragit i alla trådar vi kunnat för att peka på hur unika vi är. Vi har gått ut brett och talat med alla tänkbara politiker från alla partier, både lokalt och regionalt för att de ska få upp ögonen för vår verksamhet, säger Sara Nilsson.

Västra Götalandsregionen har till slut kommit fram till att det är ekonomiskt försvarbart att ha kvar båda scenerna – teaterscenen i Uddevalla och dansscenen i Borås.

– Det är också en stor glädje att Borås

kommun visat intresse för att vår scen ska vara kvar, att det alltså inte bara blir en gästspelsscen i Borås, utan att staden också får tillgång till all vår kompetens, fortsätter Sara Nilsson.

Borås kommun sluter avtal om att ge bidrag för att Regionteater Väst ska spela en föreställning per barn och år i sin kommun.

– Det ger oss större spelrum. Det är fantastiskt att få nå ut till alla barn. Det vore härligt om vi fick liknande avtal med fler kommuner, säger Sara Nilsson.

Alex Bergström, ordförande i Västra Götalands kulturnämnd menar att det pågår förhandlingar med flera kommuner om just detta, inte bara i Sjuhärad utan i

Maria Ulriksson och Rasmus Skaremark-Solberg i "Blommornas vals".

många fler av regionens 49 kommuner. Något som ligger helt i linje med regionens kulturstrategi om att nå nya publikgrupper.

– Regionteater Väst får två miljoner kronor extra med kraven att de fortsätter att jobba mot sin vision om att nå över 50 000 besökare, att de behåller två produktionsenheter, och att de fortsätter att upprätthålla den fina kvaliteten på verksamheten. Dansen har alla förutsättningar att göra detta, och att bli starkare i vår region, säger Axel Bergström.

MAGDALENA BOMAN

Uppsägningar väntar på Wermland Opera

Wermland Opera har hamnat i ekonomisk kris och ett tiotal tjänster försvinner. Risken är uppenbar att Wermland Opera reduceras till ett varumärke utan innehåll, menar Teaterförbundets ordförande Anna Carlson.

LEDNINGEN FÖR OPERAN har inlett förhandlingar med Teaterförbundet centralt och flaggar för nedskärningar i personalstyrkan. Operahuset hotar i stort sett stå utan fast anställda tekniker och konstnärer.

– Det är en allvarlig situation för ett operahus som har fått starkt konstnärligt genomslag, senast med den internationellt uppmärksammade Nibelungens Ring. Wermland Opera har visat att det går att producera stor scenkonst även utanför storstadsregionerna, säger Anna Carlson.

Inte nog att anställda riskerar att förlora sina arbeten. "En scenkonstinstitution utan en kärna av fast anställda av tekniskt, administrativt och konstnärlig personal riskerar att förlora sin själ och hamnar i en nedåtgående spiral där alla är förlorare", skriver Anna

i en debattartikel i Nya Wermlandstidningen. Teaterförbundet centralt har inlett förhandlingar med Wermlands Operan. Sedan några månader finns nämligen ingen facklig motpart på operan i Karlstad. De fackliga förtroendevalda lämnade uppdragen.

Teaterförbundet ser med oro på situationen, bland annat med tanke på den rapport som löntagarkonsulten Dick Jacobsson har lämnat. I den riktas han kritik mot det sätt teatern handskats med sin ekonomi. Strax före presstopp avslutades förhandlingarna:

– Ledningen genomför sitt förslag till punkt och pricka. Vi är kritiska till att de säger upp folk utifrån argument om ekonomisk kris. De sparar inga pengar utan flyttar bara runt dem, säger Lars Åström, förhandlingschef på Teaterförbundet.

MAGDALENA BOMAN

Upptakt inför avtal med institutionerna

I augusti samlades ett 50-tal fackligt aktiva för att få inblick i hur förhandlingarna på Teaterförbundet största avtalsområde – institutionsteatrarna – slutade sist och för att skapa sig en bild av vilka frågor som kan bli aktuella att driva.

INSTITUTIONSTEATERAVTALET, som löper ut den sista december, sjösattes som ett ettårigt avtal. Det innebar löneförhöjningar på 2,6 procent, vilket var likvärdigt med arbetsmarknaden i övrigt. Förbundet drev också igenom en individgaranti med 308 kronor per person – den lägsta löneökningen som alla medlemmar är garanterade år 2012.

– Löneökningarna och individgarantin var vi nöjda med. Däremot nådde vi inte fram i de övriga frågorna som vi drev. Det blev en olycklig lösning kring frågan om en löneöversyn för dansarna som Svensk Scenkonst sa blankt nej till, sa Lars Åström till den samlade skaran representanter från TFs lokal- och yrkesavdelningar.

INFÖR DE KOMMANDE förhandlingarna finns därför en rad frågor kvar på bordet.

I en del finns öppningar, bland annat reglerna för att kunna lösa in ob- och övertidsersättningar och de avtalade tilläggen för sjuk- och föräldrapenningen. Andra frågor är svårare. Utöver dansarnas löner gäller det bland annat yrkandena på arbetstidsförkortningar för dem som har oregelbundna arbetstider och för anställningsformerna för konstnärlig personal.

– Det här är bara en första genomgång av våra krav. Alla berörda lokal- och yrkesavdelningar kan lägga yrkanden till och med den 17 september. Till dess ska avdelningarna också ha föreslagit vilka delegater som de vill ska ingå i förhandlingsdelegationen. Därefter tar förbundsstyrelsen beslut innan förhandlingarna med Svensk Scenkonst inleds under hösten, berättade Lars Åström.

MAGDALENABOMAN

Lars Åström, förhandlingschef på Teaterförbundet analyserade det senaste institutionsteateravtalet.

"Riktigt bra avtal om upphovsrätt med SVT/UR"

När SVT öppnar sitt arkiv ger det upphovsrättspengar till förbundets medlemmar.

SVERIGES TELEVISION (SVT) öppnar nästa år upp sitt arkiv med tidigare sända program. Det rör sig om hundratusentals timmar och SVT ska nu först bestämma sig för vad av allt detta som ska bli tillgängligt för tittarna via nätet.

En kvalificerad gissning är att det blir mycket drama, nöje och faktaprogram. Utvalt material digitaliseras sedan för att från den första januari 2013 finnas åtkomligt i SVTs "Öppet arkiv" via internet.

När material sedan används ger det upphovsrättshavare som skådespelare, regissörer, kostymörer, koreografer med flera, rätt till ersättning.

Det är upphovsrättsorganisationen Co-

pyswede, där bland annat Teaterförbundet ingår, som förhandlat fram ett sexårigt licensavtal med SVT.

För rätten att lägga ut tv-arkivet på nätet betalar public service en årlig klumpsumma att fördela till alla rättighetshavare. Hur mycket pengar det rör sig om vill Copyswede ännu inte uppge innan överenskommelser gjorts med alla företrädare för rättighetshavarna hur pengarna ska fördelas.

SVT HAR AV REGERINGEN för 2012–13 fått 60 miljoner kronor för att digitalisera. För detta ska företaget bygga webbstrukturer och marknadsföra materialet för

tittarna, påpekar Copyswedes vd Mattias Åkerlind.

– Den begränsning som finns i avtalet är att programmen som läggs ut ska ha sänts före den 1 juli 2005. Nu hoppas vi att det blir program med skådespelare, regissörer, dramatiker...

Teaterförbundets vd för upphovsrättsorganisationen Tromb, Ulf Mårtens är nöjd.

– Ett riktigt bra avtal som möjliggjorts tack vare att vi har det nordiska avtalslicenssystemet i vår lagstiftning. Det ger publiken en möjlighet att ta del av det kulturarv som SVTs tv-arkiv är.

GERT LUNDSTEDT

Spira i Jönköping – från skäll till succé

Kulturen red ut proteststormen. Spira började som utskällt byggprojekt men idag är landstingets nya kulturhus en av Jönköpings attraktioner. Smålands Musik och Teater har fyra nya scener och massor av förväntningar att infria. Men budgeten för verksamheten ligger på samma nivå som förr.

SOM EN GLÄNSANDE KARAMELL ligger kulturhuset Spira vid Munksjön i centrala Jönköping. Från att ha varit stadens mest utskällda byggprojekt har det orange- och vitrandiga glashuset, ritat av arkitekten Gert Wingårdh, blivit en succé. Huset har växt fram under långdragna diskussioner, de utsattes för drev i lokalpressen, demonstrationer och bombhot när landstinget samlades för beslut.

– Jag har varit aktiv i politiken i många år, på kommunal, regional och riksnivå, men aldrig har jag fått så på skallen som när det gällt Spira. Vid politiska möten, bland folk på stan och på släktmiddagar. När det var som värst stod det 80 mot och 20 för i opinionen, säger landstingsrådet Rune Backlund (C).

Det omstridda huset är byggt med pengar från Landstinget i Jönköpings län för att förse Smålands musik och teater (SMOT) med ändamålsenliga lokaler. SMOT bildades 1999 genom en sammanslagning av Länsmusiken och Länsteatern i Jönköping, men några gemensamma lokaler har verksamheten inte haft förrän nu. Teatern höll till på tändsticksindustrins gamla område. Musiken var utspridd på flera håll och orkestern hade ingen egen scen.

– Det var inte ändamålsenligt, lokalerna behövde upprustas men hade långsiktigt inte bra förutsättningar. Vi ville också samla och samutnyttja resurserna för repetitioner, produktioner och spelningar, säger Rune Backlund om bakgrunden till bygget.

Han är ordförande i regionala utvecklingsdelegationen under vilken kulturen inom landstinget sorterar.

Protesterna mot kulturhuset handlade som vanligt om kostnader. Och om kulturens nödvändighet och behov, särskilt i relation till vården. Men kulturen red ut stormen.

När byggbeslutet fattades av landstingsfullmäktige år 2006 röstade 77 av de 81 ledamöterna för förslaget. När det var dags för invigning av Spira den 11 november förra året kom det 23 000 personer till festligheterna utanför huset. Opinionen har definitivt svängt.

I SPIRA FINNS FYRA SCENER, Konsertsalen, Teaterscenen, Kammaren och Cafescenen. Målet är ett ökat utbud och 30 000–40 000 besökare per år. SMOT presenterar i höst ett program med 72 produktioner och 600 speltillfällen. Föreställningar och konserter, egna och gästarrangemang.

I huset arbetar runt hundra personer. Bernt Lundquist var i över 30 år chef för Länsteatern i Jönköping och senare för teaterdelen av SMOT. Idag är Lars Melin chef för teatern, och utgör tillsammans med musikchefen Helle Solberg och den administrativa chefen Anne Lene J Henning ledningen för Spira. Teatern omfattar 25 personer. När Lars Melin tillträdde, lagom till invigningen av Spira, hade byggstormen blåst över men husets barnsjukdomar hamnade på hans bord. Bland annat tvingades teaterchefen ställa in ett par föreställningar.

– Personalen var helt utarbetad efter flytten och invigningen, säger han.

En ny demonstration handlade om vilka teatern vill vända sig till. Vad ska barn och ungdomar få i Spira? Svaret blev att öppna huset för en debattkväll som ägde rum i april.

– Det är ju underbart att folk demonstrerar för att de vill oss något! säger Lars Melin och menar att idag finns det en stolthet över Spira hos invånarna i Jönköping. Från invigningen och fram till midsommar har huset haft 163 000 besökare.

Teaterchefen uppskattar det transparenta i husets arkitektur. Stora fönster i foajén släpper in rikligt med ljus. Träslaget i de vindlande trapporna är ljus och de stora lamporna är glaskonstverk av Ingegerd Råman. Restaurangens luncher är populära, till och med fåglarna tittar in.

Backstage är det också ljust och högt i tak. Personalrummet har finfin utsikt. Lars Melin och musikchefen Helle Solberg har båda sina rum närmast intill, men inåt i byggnaden. Teaterchefen vill ha transparens även i verksamheten.

BEKYMRET ÄR EKONOMIN. SMOT har fått ett nytt fint hus, men inte mera pengar för verksamheten som ska fylla det. Drygt 30 miljoner kronor står till förfogande i år. Ändå känns andan i huset positiv.

– Vi är underfinansierade och i längden är det ohållbart. Men att bygga huset är en symbolhandling. Politikerna är medvetna om situationen och vet att mer resurser behövs för att utveckla de nya möjligheter som Spira ger. Under tiden får vi göra det bästa med vad vi har, säger Lars Melin.

Det betyder bland annat att inte jobba ihjäl sig. Han har infört övertidsstopp, även om han vet att det drabbar ambitionerna på de

Lars Melin

Lars Kroon

Henrik Svalander och Karin de Frumerie i Bertold Brechts "Kritcirkeln" hade premiär i våras på Spira scenkonsthus.

olika avdelningarna, men det handlar om att spara på resurserna. Övertid är dyrt.

Produktionsvolymen för teatern är nya uppsättningar på både stora och lilla scenen, höst och vår. Kanske ett mindre projekt därutöver. SMOT är hela länets teater så turnéerna är självklara.

ÅRET FÖRE INVIGNINGEN av Spira fick länets alla 13 kommuner besök tre gånger. "Du är bjuden" hette programmet, som nu får en uppföljning när grupper kommer och tar sitt kulturhus i besittning. 1000 ambassadörer för Spira finns ute i länet.

Den administrativa chefen, Anne Lene J Henning, berättar om de påfrestningar som flytten medförde. Nu blir det en hälsosatsning för hela personalen. Hon talar om låga trösklar. En symbol för andan inne i huset, men även gentemot publiken. Mäniskor ska ha lätt att kliva in och hitta allt från klassiska konserter och nyskrivna teaterpjäser till lunchteater och klubbkvällar.

Ett sätt att bättra på ekonomin är att hyra ut lokalerna till bland annat konferenser. Men då kräver Spira en kulturanknytning, att husets artister bidrar i programmet, eller att biljetter bokas till något som spelas i huset.

– Vi är inte en konkurrerande konferensanläggning, betonar

marknadschefen Thomas Tegnér, men han beräknar att Spira kan dra in runt 800 000 kronor på ett år genom uthyrning.

Det har uttrycks oro för att Spiras programläggning skulle få lättare och bredare inriktning för att locka storpublik. Lars Melin avvisar tanken.

– Det är inte min uppgift att vi bara ska ägna oss åt underhållning för att fylla lokalerna. Vi ska göra samtida, samhällsreflekterande scenkonst. När nyfikenheten på huset lägger sig kommer efterfrågan på innehållet.

En ny satsning på dans hör till det han är stolt att presentera. "Cullberg to come – med SMOT", ett samarbete mellan Cullbergbaletten och SMOT. Cullbergbaletten bidrar med nya koreografer och SMOT med produktionsmöjligheter för spel på egna scenen och turné. En anställd konstnärlig danskoordinator är på ingång.

MUSIKCHEFEN HELLE SOLBERG och orkestermedlemmarna har i Spira för första gången fått en gemensam arbetsplats att gå till. Chefen ser möjligheter och expansion, trots knapp ekonomi.

– Det är otroligt inspirerande att vara här. Mötet mellan musik, dans och teater, tre så annorlunda kulturer och arbetskrav.

Lars Kroon

Musikchefen Helle Solberg tycker att det är otroligt inspirerande att vara på Spira. Där uppstår ett möte mellan musik, dans och teater, de tre konstformerna har olika kulturer och arbetskrav. Teatersalongen rymmer cirka 400 besökare.

Det kräver respekt, men ger också möjligheter till samarbeten.

Hon betonar vilket attraktivt hus Spira är, och att Jönköpings län präglas av starkt företagande. Det kan bädda för sponsring.

– Men basverksamheten måste finansieras av offentliga medel och där är vi inte hemma än. Men här finns väldigt kunniga politiker, säger Helle Solberg.

RUNE BACKLUND ÄR EN AV dem hon syftar på. Han vet att verksamheten i Spira är underfinansierad. Uthyrningar kan dra in extra medel, men det finns inga specificerade krav på det.

– Den egna verksamheten får inte trasas sönder av externa, betonar Rune Backlund.

Han ser Spira som en satsning i flera steg och tror att det finns goda förutsättningar för en utökad verksamhetsbudget.

– Jag tror inte alla i länet har förstått vilken uppmärksamhet Spira väcker. Alla som kommer hit blir imponerade. Och i vår kommer Scenkonstbiennalen.

Spira är hela länets kulturhus. Regionala utvecklingsdelegationen är även ansvarig för länstrafiken. Rune Backlund talar om bättre bussförbindelser med tårtorten på kvällstid och om busspaket med Spira som en del.

– Men det som styr är förstås det allmänna läget i ekonomin, säger han.

LIS HELLSTRÖM SVENINGSON

SMOT: Smålands musik och teater är hemmascen för ensemblerna Smålands dramatiska, Jönköpings sinfonietta, Junekvintetten, John Bauer Brass, Kerstin Jansson och Freja musikteater.

✓ Byggnaden kostade 348 miljoner kronor. 263 miljoner kronor kom från landstinget, 60 miljoner kronor från Jönköpings kommun och 25 miljoner kronor från två privata företagare.

✓ Utrustning för 67 miljoner kronor och markkostnader för 30 miljoner kronor tillkom.

✓ Närmast sätter Smålands dramatiska upp "Bitterfittan", "En midsommarnattsdröm", "Den bärande väggen", "Maria Stuart", en ny politisk komedi om entreprenörskap av Klas Abrahamsson och startar Cullberg to come – med SMOT.

✓ 21-26 maj 2013 är SMOT värd för Scenkonstbiennalen.

TF berett att ta strid mot sänkta danslöner

Danscentrum vill sänka danslönerna och riva upp kollektivavtalet. Förbundet är berett att varsla. Läget är låst när det gäller att teckna nytt avtal för dansarna.

SEDAN I NOVEMBER förra året har Teaterförbundet försökt komma överens med Danscentrum om ett nytt kollektivavtal för dansare. Men utan att lyckas.

Danscentrums krav är dels att kunna spela fler föreställningar per vecka utan extra ersättning, dels att gällande lönesteg tas bort – stegen ger utifrån erfarenhet dansaren ett extra löneyft utöver ordinarie avtal.

Teaterförbundet avvisar båda yrkandena.

– Att spela fler föreställningar för samma peng är i praktiken en lönesänkning och det kan vi inte gå med på, säger förbundets chefsförhandlare Lars Åström. För att hålla liv i förhandlingarna har förbundet föreslagit att man inte gör någon korrigering av lönestegen utan bara juste-

rar upp lägsta lönen, och ser över lönebestämmelserna i en arbetsgrupp.

Även detta avvisar Danscentrum.

– Vi riskerar nu att tappa hela 2012. För att bryta dödläget och informera sina medlemmar om situationen samt diskutera hur man ska gå vidare kallade förbundet till ett möte till vilket ett tiotal dansare och koreografer kom, säger Lars Åström.

EFTER ETT PAR TIMMARS diskussion fanns en bred enighet om att lönesänkningar och ett upprivet kollektivavtal som tagit tid att förhandla fram vore förödande för dansarkollektivet.

Mötet menade att DC tillsammans med TF har ett gemensamt intresse av att åtminstone driva på för måttliga förbättringar och ett bibehållet kollektivavtal för

att inte förlora i status och styrka gentemot anslagsgivare och arrangörer.

Teaterförbundets representanter vid mötet var nöjda med både uppslutning och mötets mandat att låta förbundsstyrelsen bestämma om ett varsel ska läggas.

– Om ett varsel läggs betyder det automatiskt att en statlig medlare kallas in. Det finns förstås en osäkerhet om vad ett utlöst varsel kan innebära för var och en. Men samtidigt en förståelse för att något måste göras. Och att Danscentrums krav är orimliga, sa Lars Åström efter mötet.

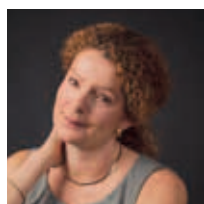
För information om vad som händer.

Läs på TFs hemsida: www.teaterforbundet.se

GERT LUNDSTEDT

Hallå där

"Licensavgiften fortfarande bästa alternativet"

Cilla Benkö, ny vd för Sveriges Radio från och med första oktober. Den 11 september lägger Public service-kommittén fram sitt betänkande till kulturministern med förslag på hur den statligt finansierade radion och tv:n ska fungera

i framtiden. Bland annat föreslås att licensavgiften ska slopas för att istället dras via skattsedeln. Vad tycker du om det?

– På Sveriges Radio tycker vi att licensavgiften fortfarande är det bästa alternativet. Betalningsviljan är hög och den säkrar vår direktrelation till publiken – och ett starkt oberoende för publiken. Därmed inte sagt att det inte kan finnas en annan finansieringsform som också ger oss detta, men vi ser ingen sådan idag. För oss är det ett absolut krav att ett politiskt oberoende värnas.

Det är inte första gången som Public service-bolagen utreds. Vad skiljer denna utredning från de tidigare?

– Sett till direktiven är det skarpare formuleringar den här gången när det gäller Public service roll i förhållande till marknaden, vilket vi kan se som beklagansvärt eftersom Public service i Sverige har en så stark roll. Istället för att fråga sig hur kan vi göra för att stärka det unika, är det lite för mycket fokus på hur gör vi för att inte Public service ska förstöra för mycket för marknaden?

Vad händer med Sveriges Radio om ni tvingas till ytterligare besparingar i framtiden?

– Vi gjorde ett stort rationaliseringsprogram 2007. Då kapade vi i princip det som går att kapa i ekonomi och administration. Så nästa gång vi måste spara pengar kommer det att ske på journalistsidan och utomstående kontrakt.

Kommer du ändå försvara det stora utbud av

smal kultur som Sveriges Radio producerar idag?

– Jag kommer att försvara såväl våra 17 korrespondenter som att vi måste kunna ha en smal kultur. Men också att vi har en bred kultur som i mångt och mycket görs i samarbete med kulturinstitutioner ute i landet. Det där är ju en balansgång.

YLVA LAGERCRANTZ SPINDLER

Efter att Public service-kommittén har lämnat in sitt betänkande 11 september skickas det på remiss till berörda företag, myndigheter och organisationer. Därefter bereds förslagen vidare i Regeringskansliet och riksdagen med sikte på att genomföra eventuella förändringar i regelverk och tillståndsvillkor till den 1 januari 2014.

Öka kulturutbytet med andra länder

Till skillnad från våra nordiska grannländer syns Sverige dåligt i internationella scenkonstsammanhang. Det finns lite resurser och ingen tydlig politik för att bedriva internationellt kulturutbyte.

DET KONSTATERADES UNDER Almedalsveckan, då Svensk teaterunion, Teaterförbundet och Svensk Scenkonst arrangerade ett seminarium under rubriken "På spaning efter en internationell kulturpolitik". Ett av landets kulturpolitiska mål är att ju främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan.

– Men idag styr UD:s prioriteringar vilka resurser som finns och Sidas kulturbistånd har nästan helt lagts ned. Problemen är många. Kulturutbytet sker slumpmässigt, det präglas av stor osäkerhet och bristfällig finansiering. Sverige har ingen motsvarighet till Goetheinstitutet, Alliance Française eller British Council, och våra nordiska grannländer lägger långt mer pengar på kulturutbyten med andra länder, säger Ann Mari Engel, från Svensk Teaterunion.

Till seminariet i Almedalen inbjöds politiker – inga kom. Därremot närvarande tjänstemän från Svenska institutet och kultur-nämnden, liksom en ansvarig från kulturdepartementet. Den finska kulturministerns statssekreterare fanns dock på plats och berättade inspirerande om finska institutets stora autonomi. De har 25 institut världen över och en speciell fond för internationella kulturutbyten. Dessutom medverkade två kulturråd – ett från Bryssel och ett från Belgrad vid seminariet.

– Bilden var samstämmig. Vi har stora brister i kulturutbytet. Det saknas samordning mellan departement och myndigheter och det råder kunskapsbrist på många håll, säger Ann Mari Engel.

Svenska myndigheter måste samordnas tydligare. EU:s regelverk gör också internationellt kultursamarbete svårt. Det krävs alltså även en större samarbetsvilja mellan departement och myndigheter i EU-länder. Steg måste tas också inom branschen. I de

flesta länder finns en typ av informationskontor där kunskaper tas tillvara så att det också blir möjligt för enskilda konstnärer att medverka i internationella sammanhang, men inte här. Det krävs därför både projekt och kompetensutveckling av enskilda konstnärer för att möjliggöra ett konstnärligt kvalitativt utbyte. Ett problem idag är att enskilda konstnärer bara kan söka ekonomiskt stöd till resor, men inte till uppehålle.

– Dagens kulturutbyten präglas av kortsiktighet. Dessutom bör konstnärliga skäl, och inte utrikespolitiska ligga till grund för bedömningarna. Men ansvariga politiker fanns inte på plats. Om något ska kunna ske måste utrikesdepartementet och kulturdepartementet uttrycka att vi ska ha en internationell kulturpolitik och säga hur den ska finansieras, säger Ann Mari Engel.

MAGDALENA BOMAN

Branschens sex krav för en kulturpolitik över gränserna

- ✓ Bättre finansiering
- ✓ Samordning och tydlighet av myndigheter
- ✓ Anpassa regelverken
- ✓ Ökad närvaro utomlands för svensk scenkonst
- ✓ Samverkan och kunskapsförmedling inom branschen
- ✓ Personutbyten och kompetensutveckling

Läs mer på www.teaterunionen.se

Arbetsmiljöverket stämmer "Big Brother"

Produktionsbolaget bakom Big Brother har anmälts för brott mot arbetstidslagen. Arbetsmiljöverket hävdar att de anställda haft för långa arbetspass under inspelningen.

TEATERFÖRBUNDET FICK uppgifter om att det rörde missförhållanden vad gällde arbetstiden på inspelningsplatsen för Big Brother, bland annat för de personer som arbetar som avsnittsredaktörer och avsnittsassistenten. Teaterförbundets regionala skyddsombud Mårten Gunnartz tog då kontakt med produktionsbolaget Endemol.

– Att inte följa reglerna i arbetstidslagen är ett lagbrott. Det går dock att söka dispens – men det måste ske innan produktionen påbörjats, säger Mårten Gunnartz.

Han framhåller vidare att det är nödvändigt att grunderna i arbetstidslagen respekteras. Stora övertidsuttag och förkortad nattvila leder ofta till hälsoproblem för den enskilde anställda och ökar riskerna för olyckor inom teamet.

ENDEMOL KONTAKTADE därefter själva Arbetsmiljöverket för att söka dispens för två yrkesgrupper. Arbetsmiljöverket gav dispens i vissa delar men avlog ansökan när det gäller överskridandet av den ordinarie arbetstiden.

Arbetsmiljöverket anmälde samtidigt produktionsbolaget för lagbrott.

– Vi vet att det i film- och teaterproduktioner är nödvändigt att hitta bransch-anpassade lösningar på arbetstiderna och har många gånger medverkat till att skapa sådana, säger Teaterförbundets förbunds-direktör Jaan Kolk.

– Och en bra grund för detta är ett kollektivavtal vilket produktionsbolaget saknade.

ÅSE AXBERG

Lana Nasser i Sverige med pjäs om västvärldens fördomar

Drömmar, myter och ordens dolda betydelser är pusselbitarna Lana Nasser jobbar med när hon dekonstruerar västvärldens fördomar om muslimska kvinnor. I augusti gästade hon Women Playwrights International Conference som för första gången ägde rum i Stockholm.

NÄR TVILLINGTORNEN RASADE i New York hade den jordaniska allkonstnären Lana Nasser precis flyttat dit för att bli skådespelare. Med färska artistbilder i hand var hon den 11 september på väg ut för att hitta en agent.

– Det fick jag så klart lägga ner direkt. Diskrimineringen började omedelbart. Folk som stod och rökte kunde slänga cigaretten med en menande blick och gå iväg om jag ställde mig bredvid. När jag väl fick roller kunde jag välja i spektrat terrorist eller mamma till en terrorist. Och det var ju ganska långt från min drömroll – Bette Midlers karaktär i "Beaches".

Elva år senare gästar hon Women Playwrights International Conference i Stockholm med monodramat "In the Lost and Found: Red Suitcase" – en uppgörelse med just västvärldens fördomar om kvinnor från Mellanöstern.

I pjäsen upprepar hon idiotiska frågor som folk ställt till henne genom åren och använder sig effektivt av en röd sjal för att gestalta allt från slöjor och självmordsbomber till mensblod.

– För mig är den värsta föreställningen att alla arabiska kvinnor är tysta och förtryckta. Ja, vi har patriarkala lagar, men också starka, intelligenta kvinnor. Därmed inte sagt att jag inte blir rasande när jag ser kvinnor som saknar makt över sina liv, säger hon och förklarar att hon började arbeta med pjäsen innan den arabiska våren, men att allt antagligen hänger ihop i ett kollektivt medvetande.

Den tysta sensuella magdansösen är en annan stereotyp som Lana Nasser ibland råkar ut för. Hon uppträder ibland med samtida dans, men blir ständigt ombedd att dansa magdans med myntsjal.

– Då får jag förklara: Nej, jag är inte bara rumpa, säger hon trött.

NÄR MAN HÖRT LANA NASSERS etymologiska resonemang om genus i det arabiska språket är det svårt att föreställa sig att någon kan se henne som "bara rumpa". Hon erkänner själv att hon är besatt av ordbetydelser och lexikon, till den grad att hennes kreativa skrivande lossnade först när hon började jobba som översättare. Andra centrala inspirationskällor i hennes skapande är drömmar och myter, inte minst de som rör djinnerna, ett slags ökenandar med övernaturliga krafter som skildras i Koranen och ofta förknippas med djävulen.

– När jag var liten sa en religiös ledare att jag var besatt av en djinn, och sedan dess har jag varit väldigt fascinerad av dem, berättar Lana Nasser som skrivit en magisteruppsats i ämnet. Hon håller också workshops med unga tjejer på temat gudinnor från antik, egyptisk och västafrikansk mytologi.

– Jag känner att det är viktigt att ta tillbaka de uråldriga gudinnorna, eftersom världsreligionerna är så maskulint laddade. Min favorit är Artemis för att hon är en mästarejägare och den första feministen på Olympen, som insisterade på att ha bekväma kläder och leva ett fritt liv. Gudinnorna har alltid varit mina förebilder. Det är därför jag intar en kvinnlig gudapose i slutet på "Lost and Found".

DET ÄR INTE BARA GUDINNOR som talar genom Lana Nasser. Tillsammans med den belgiska fotografen och performancekonstnären Kristof Persyn försöker hon i ett pågående fotoprojekt förmedla vad Döda havet skulle säga om det kunde prata.

– Det skulle nog vara besviket över namnet. Dess ursprungliga var mycket finare. På en av bilderna illustrerar vi havets tillstånd med att vira ett rep runt min arm så blodet har svårt att passera. Jag är övertygad om att lyckade samarbeten kring vatten och naturresurser är en förutsättning för fred i regionen.

NANUSHKAYEAMAN

Lana Nasser: manusförfattare, skådespelare, regissör och översättare samt förra årets vinnare av Etel Adnan Award for Women Playwrights.

Född: i Jordanien

Bor: sedan 1994 i USA, där hon studerat psykologi, drömmar och medvetandeforskning. Hon ordnar storytelling-resor till Jordanien och är också översättare och medgrundare av Aat Network of Women Artists. Hennes nu botade ormfobi har gått som en röd tråd genom hennes skapande där hon ofta jobbat med rep som en metafor.

Aktuell: med pjäsen "In the Lost and Found: Red Suitcase" – ett monodrama om västvärldens syn på kvinnorna i Mellanöstern, om sociala tabun och projiceringar.

Dags att stödja regissörer nu, SFI?

Marie-Therese Karlberg

Charlotta Denward, chef för produktionsstöd.

Vad hände med den utlovade manusmiljonen, Charlotta Denward, SFI:

– Den delades ut. Det kom in över 300 ansökningar och vi kallade ett tjugotal personer till samtal för att de skulle få en chans att berätta om sina idéer för oss. Jag tror att 14 av dem gick vidare och fick 75 000 kronor vardera. Manusmiljonen kom till på önskemål av Dramatikerförbundet, eftersom många författare inte trodde att SFI var öppet för dem, så det var ett sätt att öppna dörren ordentligt och få dem att förstå att de var välkomna. Vi gick vidare på samma spår och satsade på fortbildning för dramatiker. Vi har dragit igång ett mentorprogram för dramatiker med hjälp av SFIs pengar.

Är det inte dags att satsa på en regimiljon nu, och stödja regissörer så som man gör i Norge?

– Även regissörer kunde söka pengar ur manusmiljonen. Tanken var att satsa på

det initiala skedet av filmprocessen. Vi ger stipendier till regissörer från våra fortbildningspengar, och de kan också söka från vårt utvecklingsstöd. Vi har inte listat ut något särskilt för just regissörer. Fast det kanske man kan tänka sig. Bäst blir det om initiativet kommer från branschen. Och regissörerna kommer med förslag och det rymms inom budgeten är vi jätteintresserade.

Hur mycket pengar lägger ni ner på fortbildning?

– Vi lägger ungefär en och en halv miljon kronor på fortbildningsstöd.

MAGDALENA BOMAN

Läs om filmregissörernas allt mer utsatta position i reportaget på sidorna 26–29.

Seminarium om upphovsrätt

"Bli tydligare med vad ni vill, politiker!"

En stark upphovsrätt medför en starkare kulturpolitik.

Det i sin tur ger bättre villkor för kulturskaparna.

Det sa Teaterförbundets ordförande Anna Carlson på kulturskaparnas seminarium i Almedalen.

PÅ ETT SEMINARIUM MED TITELN "Behövs upphovsrätten i kulturpolitiken" fick kulturskapare och representanter från riksdagens kulturutskott mötas och debattera. Kulturskaparna, bland andra Janne Schaffer, Gunnar Ardelius och Johan Wingestad, poängterade att upphovsrätten var central för deras möjligheter att verka och att den utmanas från flera olika håll. De uppmanade politikerna att försvara och stärka upphovsrätten för den enskilda kulturskaparen.

Agneta Börjesson (MP) efterlyste en dialog mellan alla parter vare sig de betraktas som kulturfientliga eller inte, i syfte att föra kulturpolitiken framåt och finna lösningar på kulturskaparnas problem att få betalt för vad de gör. Att belägga nätanvändarna med en slags STIM-avgift, kan vara ett sätt att lösa frågan, men hon påpekade att det också finns andra sätt att tillgängliggöra kulturen genom så kallade creative commonslösningar. Gunilla

C Carlsson (S) framhöll att det gäller att ha mod och uthållighet att stå emot de som verkar mot upphovsrätten, och Christer Nylander (FP) efterlyste en större dialog mellan kulturutskottet och andra instanser som ger bäring på kulturpolitiken, exempelvis näringsutskottet, justitiedepartementet och kulturdepartementet.

Simon Norrthon, ledamot i Teaterförbundets styrelse påpekade att en försvagad upphovsrätt slår oerhört hårt mot kulturskaparna, och poängterade att det är viktigt att kulturpolitiker och kulturskapare är tydliga med vad de vill med upphovsrätten i Sverige. Han efterfrågade en tydligare kulturpolitisk styrning och frågade sig om Sverige har intresse och råd med kultur och hur samhället skulle se ut utan.

MAGDALENA BOMAN

Pussy-stöd

På den stora internationella konferensen för kvinnliga dramatiker, Women Playwrights International Conference (WPIC), gjordes ett stöduttalande för den ryska musikgruppen Pussy Riots vars medlemmar nyligen dömdes till två års fängelse för sitt agerande och sina blasfemiska uttalanden i en rysk kyrka.

I WPICs stöduttalande står inledningsvis att "yttrandefrihet är en grundläggande mänsklig rättighet och domen en oacceptabel kränkning av denna".

På WPIC i Stockholm deltog sammanlagt 260 kvinnor från 51 länder, dess huvuduppgift är att skapa erkännande för kvinnors arbete inom teatern. Nästa konferens hålls i Sydafrika.

Bättre jämställdhet?

Svenska filminstitutets vd Anna Serner presenterade under Almedalsveckan ett "åtgärds paket för en jämställd filmproduktion". Med hjälp av fem åtgärder ska till 2015 skrivningarna om jämställdhet ha uppnåtts i det filmavtal som träder ikraft vid årsskiftet. Åtgärderna ska se till att nyckelpositioner: regissör, manusförfattare och producent, "ska fördelas jämnt mellan kvinnor och män". Aktuella åtgärder är:

- En filmportal som synliggör kvinnliga nordiska filmare
- Ett mentorsprogram för etablerade och debuterande kvinnliga regissörer
- Ett forskningsprojekt om filmbranschens egna strukturer
- En intensifierad uppföljning av stöd-givningens utfall
- Pedagogiska insatser för att stärka jämställdheten bland unga filmintresserade tjejer och killar.

Välbesökt dansmöte

I augusti hölls "Det stora dansmötet" – det första av flera. Då samlades 120 dansare och koreografer för att diskutera de usla lönevillkoren i branschen, hur branschen ska motverka att produktionsbolag utnyttjar danselever som gratis arbetskraft i stora tv-evenemang som Melodifestivalen och Idol. För ilskan rasar i leden. Utöver de som kom deltog 170 personer i mötet via internet. Nästa dansmöte sker i november.

Global framgång för upphovsrätten

Det danska kulturdepartementet meddelar att FN-organisationen WIPO har slutit ett avtal om immaterialrätt som merparten av världens länder ställer sig bakom. Avtalet ger utövande konstnärer – skådespelare, sångare och dansare med flera – skydd mot att deras konstnärliga framträdanden utan samtycke görs tillgängliga på till exempel tv och internet. En rätt som i och för sig både danska och svenska konstnärer idag redan har, men avtalet får betydelse om till exempel en svensk sångare skriver kontrakt utomlands.

– Avtalet sänder en viktig signal om utövande konstnärers insatser och rättigheter, säger danska skådespelarförbundets ordförande Katja Holm.

Stor operasatsning i Umeå

Umeå är europeisk kulturhuvudstad 2014. Enligt ett pressmeddelande från arrangörerna blir ett av de största evenemangen under året NorrlandsOperans utomhusproduktion Elektra i nära samarbete med den katalanska scenkonstgruppen La Fura dels Baus. Projektet, Richard Strauss en-aktsopera Elektra, kommer att engagera både Umeåbor och flera internationella samarbetspartners. Umeå kommun har beslutat bevilja 3 380 000 kronor, och Balticgruppen går in med fem miljoner kronor. NorrlandsOperan söker även finansiering från EU:s kulturprogram, Statens kulturråd och sponsorer.

– Det blir en kulturhändelse som verkligen kommer att sätta Umeå på kartan, säger Kjell Englund, vd och konstnärlig ledare för NorrlandsOperan.

Bandler i helfigur

Stockholms stadsteater visar utställningen "Viva Vivica" om den legendariska teaterchefen Vivica Bandler. Utställningen pågår fram till årsslutet och visas i Klarafoajén. Vivica Bandler var teaterchef på Stockholms stadsteater 1969–1979.

– Hennes idé var att teatern alltid skulle kommunicera med sin publik vilket ledde till ett starkt tilltal – och nya publikgrupper, säger Stockholms stadsteaters chef Benny Fredriksson.

(S) kulturpolitik – med hjälp av professionella

Socialdemokraterna tar redan nu grepp om partiets kulturpolitik inför valet 2014. I likhet med Vänsterpartiet tar man hjälp av professionella författare. Dagens Nyheter rapporterar att P O Enquist, Majgull Axelsson och Kristian Lundberg har erbjudits och accepterat uppdraget att skriva det nya S-kulturprogrammet.

La Fura dels Baus i Istanbul i somras. NorrlandsOperan ska samarbeta med den katalanska scenkonstgruppen 2014, då Umeå blir kulturhuvudstad.

Kulturbryggan förlänger

Sedan 2010 har Kulturbryggan regeringens uppdrag att föreslå en verksamhetsform som fungerar för en långsiktig bidragsgivning till förnyelse och utveckling inom kulturområdet. Vidare gavs Kulturbryggan uppdraget att få igång en försöksverksamhet för att under 2011–2012 fördela bidrag till nyskapande kulturprojekt.

I våras lämnade Kulturbryggan förslag till hur den fortsatta verksamhetsformen kan se ut. En slutredovisning skulle ha lämnats vid kommande årsslut. Nu har regeringen förlängt tiden för uppdraget och slutredovisningen till den 31 december 2013.

Rättelse

I Akt nr 5-12 fanns några faktafel. Det var Headweb som hyrde ut filmen "Hälsningar från Skogen" och Anders Sjöman är kommunikationsansvarig på Voddler.

När mask och kostym får tiden de behöver

Maskören Sara Klänge och kostymören Jaana Fomin har utvecklat ett unikt samarbete.

De är måna om att träda in ett tidigt skede när en film ska göras. Nu har de gjort något så ovanligt som en mask- och kostymfilm i nutid: Ulf Malmros "Mammas pojkar" med premiär på juldagen.

Sara fixar håret på Johan Östling i rollen som Oden, en av Mammas pojkar.

SOMMAREN ÄR ÖVER och Sara är i full gång med maskprov på Oscarsteatern inför premiären av "La Cage aux folles". Hon visar bilder på Loa Falkman i fantastiska frisyrier gjorda av äkta hår och buffelhår för att stärka upp de storvulna perukerna.

– Jag fick argumentera för det dyrare äkta håret. Men det blir riktigt bra. Jag försöker ha med minst en peruk i varje produktion för att visa vilka möjligheter det innebär. Många är rädda för peruker, särskilt inom filmens värld, säger Sara Klänge.

Hon, liksom kostymören Jaana Fomin, arbetar med både teater och film, och tycker att de två världarna kan låta sig inspireras av varandra långt längre. Teatern skulle må bra om den fick in mer av filmens improviserande flexibilitet, medan filmens värld skulle kunna skaffa sig tydligare struktur i förberedelsearbetet och ta in flera konstnärliga yrkesgrupper på ett tidigt skede i produktionen, menar de.

– Alla skulle tjäna på det. Det behöver inte kosta mer. Men av gammal vana tar många filmproducenter inte in traditionella kvinnoyrken som mask förrän två veckor innan inspelning, sedan vill de att vi ska vara på plats under hela inspelningen, säger Sara.

Jaana och hon har arbetat tillsammans med flera filmproduktioner från och till under de senaste tio åren.

Johan Östling och Mia Skäringer som spelar byns nya lärarinna, Jenny.

Ulf Malmros

Ulf Malmros

Jaana målar stövlarna på Johan Östlings rollfigur Oden.

I den senaste "Mammas pojkar" inleddes deras samarbete med förmöten närmare ett år före inspelning. Med produktionsbolaget Bob-film kom teamet överens om att påbörja ett visst arbete redan innan produktionsbeslutet var fattat, eftersom en av skådespelarna Lotta Tejle, skulle vara bortrest under flera månader och först komma hem kort före inspelningen.

– Bob-film har varit väldigt tillmötesgående, säger Jaana.

PÅ 90-TALET VAR DET VANLIGT att kostym fick två månaders förberedelsestid inför en inspelning som var lika lång. Så är det inte längre.

Numera försöker Jaana alltid att få minst tio veckor till förberedelser. Maskörer i sin tur kan hamna på sex veckor närvaro vid inspelning och två veckors förberedelsestid.

– I den här produktionen gjorde Sara tvärtom. Hon la fem veckor på förberedelse och närvarade tre veckor vid inspelning. Det visade sig vara en bra modell att förskjuta tiden. Även andra produktioner skulle må bra av att lägga mer tid före inspelningen, för att kunna jobba ikapp. Men det kan vara svårt att hävda. Nu hade vi tid till att bygga kostymer och karaktärer, säger Jaana Fomin.

I "Mammas pojkar" bär alla sex huvudkaraktärer peruk. Sara och Jaana använde sig av teaterns modell med tre tillfällen för kostym- och maskprovningar. Även denna gång ville Sara och Jaana ha kostym- och maskprovning på statister före inspelningsstart – vilket inte är självklart med dagens pressade produktionsvillkor inom film.

– Får vi tillräckligt med förberedelsestid, finns det ett större

utrymme att rätta till misstag vid inspelningen. Alla pusselbitar måste ligga på plats. Finns det tid att ta bilder på alternativa mask- och kostymlösningar, går mycket att ordna via kunniga assistenter, och kan lösas via e-postkorrespondens och sms. Så gjorde jag till exempel när jag jobbade med Ella Lemhagen i "Kronjuvelerna", där jag också fick den förberedelsestid jag ville ha. Jag kunde sköta mycket av korrespondensen på distans till inspelningen i Litauen.

Faktum är att det går att spara pengar om mer tid läggs på förarbetet, påpekar Jaana.

– Är en inspelning dåligt planerad ökar overtiden. Då tas inte heller den kompetens som finns i teamet tillvara och folk bränner ut sig. Erfarna och kunniga kollegor lämnar branschen för att de tycker att villkoren är för dåliga. Det handlar ju också om att öka statusen på våra yrken, särskilt traditionella kvinnoyrken som mask och kostym. Är arbetet tydligt och strukturerat blir det ingen overtid.

JAANA VISAR SINA kostymskisser från "Mammas pojkar".

– Vi beslutade oss för att göra våra hårdrocksskallar inifrån och ut. Allt är ordentligt sytt på, färgat och patinerat. Det är bara organiska material. Kläderna skulle vara som "en andra hud" för dem. Vi har använt oss av äkta material, som skinn, siden och bomull. Naturmaterial är ofta enklare att färga, säger Jaana.

Efter att de gjort en peruk till Björn Starrin och provat ut den på honom så ändrade Sara formen på peruken och knöt in mer hår.

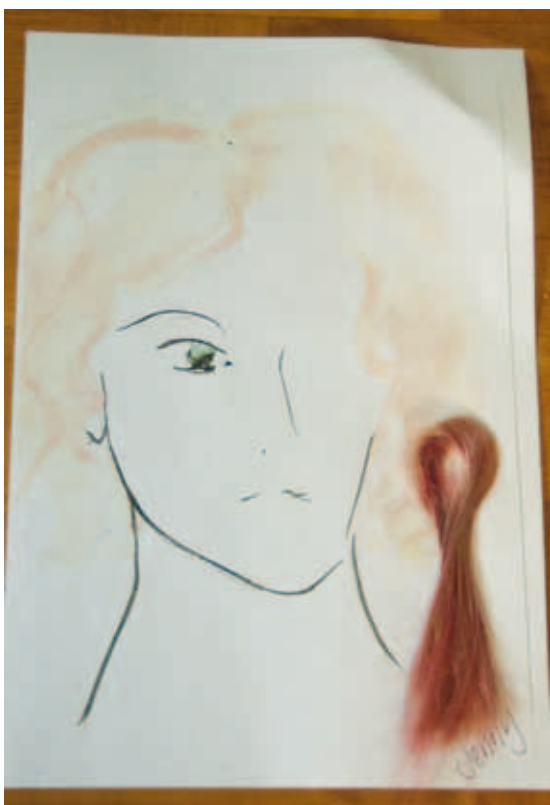
– Det blev så sorgligt med kort hår, det blev ett mycket bättre uttryck med längre och mer fnösigt hår, säger Sara.

Lotta Telje är byns präst Gunilla, och mamma till bröderna. Skisserna ner till höger visar hur Jaana tänkte sig kläderna från början. Skissen nedan är gjord av Sara och visar Mia Skäringsers hårfärg innan peruken gjordes.

Johan Östling som Oden och Björn Starring som Thor.

"Alla skulle tjäna på det på att ta in mask och kostym tidigt i förberedelsearbetet. Det behöver inte kosta mer.

I den här produktionen försköt vi tiden från inspelningen och ökade på förberedelseperioden istället. Det är en bra modell att jobba efter."

Sara Klänge

Tuva Novotny lät sig inspireras från skissen när hon formade sitt kroppsspråk. Det är roligt när det blir så, säger Jaana, bild till höger. Bild ovan: Sara Klänge på inspelningen av Kronjuvelerna.

FLERA SKÅDESPELARE SOM TUA NOVOTNY och Mia Skäringer är väl exponerade i film. Sara och Jaana, men givetvis också regissören Ulf Malmros, ville presentera dem på ett nytt och annorlunda sätt. Jaana tar fram skisserna på Tuva och visar också en bild från inspelningen – resultatet blev väldigt snarlikt. Tuva lät sig inspireras från skissen när hon formade sitt kroppsspråk.

– Det är roligt när det blir så. Det kan tyckas konstigt, men folk i filmbranschen är inte så vana att tolka skisser, därför jobbar långt från alla kostymskapare med det när de gör film. Men jag känner en större frihet med skisser. Det blir diffusare, men är bra som diskussionsunderlag. Har de svårt med läsbarheten säger jag att de ska koncentrera sig och titta på siluetten.

Ulf Malmros film handlar ju om en mamma som är präst och som har två söner som hon tycker ska skaffa familj.

– Idén var att det skulle kännas som om de båda sönerna lever ensamma i en kvinnovärld, så vi la till många kvinnliga statister, idén genomsyrade hela produktionsdesignen. Det är väldigt roligt när man får genomföra en tanke hela vägen ut. Ofta är det så att det dyker en massa opatinerade kläder i sista stund precis innan inspelningen ska starta, vilket tar jättemycket tid från själva inspelningen och så hinner man inte färdigt i tid, säger Jaana.

I "Mammas pojkar" har mask och kostym medvetet hållit nere färgskalorna, däremot har de tillåtit siluetterna att bli lite skruvade.

– Alla Tuvas kläder till exempel går i grönt. Jeansen doppades i grönt stick, håret blev grönt. Hela hon blev lite möjlig. Ofta blir det så att vi går i en cirkel runt och provar olika idéer och hamnar åter igen på skissen. Men med Tuvas kläder var det inte så, de satt klockrent från första början. Jag började med siluetten och adderade sedan. Sydde in mycket i lädret. Den korsett hon har på sig är gjord av laxskinn och kattfisk. Det blev mycket detaljer till sist, säger Jaana.

Om provningstillfället sker i god tid före inspelningen, så både växer och utvecklas projektet. Är tiden däremot knapp och allt ska ske på inspelningsplats finns inget utrymme för improvisationer. Idéerna bli fastlåsta och provas inte tillräckligt väl.

– Det gäller ju att använda kreatörer till vad de är duktiga på. Kommer vi in redan på idéstadiet, så går den konstnärliga processen igång tidigare och filmen får ut mycket mer, processen hinner helt enkelt landa. Och det behöver inte kosta mer, säger Sara Klänge.

MAGDALENA BOMAN

Ulf Malmros

Nya filmavtalet försvagar regissören

Vår roll är på väg att marginaliseras, menar flera regissörer. Det tydliggörs inte minst i det nya filmavtalet. Är vi på väg in i ett nytt 1930-tal där regissören reduceras till ett "hired gun" och oroliga producenter bara vill satsa på dagens motsvarighet till pilsnerfilmer?

Erik Aavatsmark

PARAGRAF 8 I DET NYA FILMAVTALET som träder i kraft den 1 januari 2013 har vållat debatt och oro bland upphovsmännen inom svensk film. Formuleringen definierar filmproducenten som konstnärligt huvudansvarig för filmen, och slår också fast att det är producenten som förvärvar de i filmverket ingående rättigheterna.

Invändningarna mot avtalsformuleringen är många men i huvudsak inriktade på två punkter:

- Det går inte att definiera producenten som konstnärligt huvudansvarig eftersom regissören har "final cut" enligt kollektivavtalet som förhandlats fram mellan Teaterförbundet och Medieföretagen.

- Att slå fast att det är producenten som förvärvar de i filmverket ingående rättigheterna kan i bästa fall tolkas som att gå händelserna i förväg. Vilka rättigheter producenten förvärvar i förhållande till upphovsmännen är, som flera organisationer och jurister påpekat, föremål för avtal som sluts i varje enskilt filmprojekt. Film- och tv-producenterna hävdar att formuleringarna

bara klargör vad som redan råder. Men det kan naturligtvis konstateras att eftersom Film- och tv-producenterna är part i filmavtalet, och varken Sveriges filmregissörer eller någon annan upphovsmannaorganisation är det, har Film- och tv-producenterna tolkningsföreträdet vad gäller filmavtalets definition av producentens roll.

STEFAN JARL SLÅR SOM SÅ OFTA i sina filmer hårt mot det han ser som orättvisa förhållanden och menar i senaste numret av tidskriften Film & TV att formuleringen i det nya filmavtalet är ett led i en utveckling där "producenten blir ett bemanningsföretag som hyr in ett antal konstnärliga yrkesutövare, plockar av dem alla rättigheter, blundar för övertidsersättning och annat trams under inspelningen, avskedar de som inte accepterar det nyupfunna löpande bandets villkor, testar filmen på marknaden för att uppnå flesta möjliga skratt och därmed högsta möjliga inkomst samt belönar sig själv med ersättningen för alla förvärvade rättigheter och kallar sig slutligen för Den Egentlige Konstnären".

Ur filmen "Nobels testamente" som gick en kortare tid på bioograferna. Historien bygger på Liza Marklunds bok med samma namn. Produktionen gjordes i en serie om sex filmer och idén bygger på ett slags koncepttänkande, vilket är vanligt förekommande idag. Enligt Stefan Jarl är det en växande trend med producenter som likt bemanningsföretag gör filmer och serier med inhyrda regissörer, och plockar av dem sina rättigheter.

Sveriges filmregissörers ordförande Håkan Bjerking understryker att film självklart är en viktig del av den svenska kulturen – precis som teater, litteratur, musik och konst – och menar att lika självklart är att regissörer ska ha det konstnärliga huvudansvaret för sina filmer.

– Sveriges filmregissörer och Teaterförbundet hade ett möte med Lennart Foss, som höll i filmavtalsförhandlingarna, där vi sa att vi var villiga att betala X antal miljoner kronor per år för att bli en avtalspart, just för att ha möjligheten att göra upphovsmännens röster hörda. Men vi fick kalla handen från avtalets parter. Dessutom ville kulturdepartementet till varje pris få fram ett avtal till Göteborg filmfestival. Skandalöst agerande på båda punkterna, säger Håkan Bjerking.

FÖRSÖKER MAN ANGRIPA konflikten ur en historisk vinkel kan man naturligtvis se en dragkamp mellan konstnärliga och ekonomiska intressen genom hela filmhistorien. Redan efter svensk films första guldålder kring första världskrigets slut, orsakade

dålig ekonomi och hårdnande producentklimat under tjugotalet regissörsflykt från Sverige då Victor Sjöström och Mauritz Stiller emigrerade. Trettioalet var pilsnerfilmens förlovade årtionde och knappast regissörernas. Först mot slutet av fyrtioalet blev profilstarka svenska filmskapare åter fram i ljuset i form av Alf Sjöberg och naturligtvis Ingmar Bergman. Slutet av femtioalet innebar tv:s intåg och många profilstarka regissörers uttåg. Sedan filmreform, filminstitut och filmavtal under sextioalet och en ny guldålder med Sjöman och Widerberg i spetsen. Är det återigen ekonomiskt tuffa tider med finanskris och urholkade intäkter på grund av fildelning som tvingar producenterna ut på krigsstigen?

Filmproduktionernas finansiärer har fått mycket större inflytande, även om det i grunden finns ett kollektivavtal som garanterar att en del av rättigheterna tillfaller upphovsmännen via rättighetsbolaget Tromb.

– Ett nytt landskap växer fram och det är klart att man försöker flytta fram sina positioner på nya spelplaner där det inte heller finns en praxis utarbetad om att upphovsmän ska ha en viss andel

Precis som Sveriges filmregissörers Håkan Bjerking är Johan Kling besviken över att kulturdepartementet som part i filmavtalet inte tydligare tar filmkonstens, det vill säga upphovsmännens, perspektiv. Bild ur filmen "Darling", som Johan Kling bara fick biorättigheter i utbyte mot sitt regiavvode.

"SFI har gått från att stödja film till att stödja en industri. Filmen som förmedlare av en vision är inte längre intressant".

Kombinationen med Svenska Filminstitutets strävan att skapa starka produktionsbolag snarare än starka regissörer är det en utveckling som på sikt riskerar att urholka den svenska filmen som konst, menar, Håkan Bjerking.

Johan Kling

av rättigheterna. När jag lade in stora delar av mitt regissörsgage i Darling var det bara biorättigheter jag fick i utbyte, inga andra fönster. Kanske inte den bästa positionen i dag, säger regissören Johan Kling.

– Det finns också en urgammal konflikt mellan regissör och producent om "final cut" så problemet är inte nytt. De som investerar pengar i en film måste självklart få ha en åsikt om verket, men formuleringen i det nya filmavtalet är olycklig, menar han.

Precis som Sveriges filmregissörers Håkan Bjerking är Johan Kling besviken över att kulturdepartementet som part i filmavtalet inte tydligare tar filmkonstens, det vill säga upphovsmännens, perspektiv.

– Jag tycker att regissörerna ska vara representerade i förhandlingarna. Men för mig är regeringens filmpolitik hölj i dunkel. Man är resultatorienterad och tycker att man uppnått något när man fått ihop ett nytt avtal men tycks inte så intresserad av de konstnärliga aspekterna. Man verkar ibland också ha svårt att relatera till konst om det inte angrips ur en ekonomisk vinkel och

kopplas till entreprenörskap. Det är synd, säger Johan Kling.

Beata Gårdeler, som arbetar som regissör både inom tv och film, menar att det har funnits några tunga regissörer som alltid har vågat säga vad de tycker, men att de är på utdöende.

– Bergman och Widerberg skulle i dag betraktas som extremt besvärliga regissörer eftersom de skapade egna förutsättningar för att nå sina konstnärliga uttryck. Men jag ser det inte nödvändigtvis som att man är en "besvärlig regissör" för att man har höga krav och bryr sig om sin film, säger Beata Gårdeler.

Hon tycker att regissörens roll har ändrats under de senaste åren och att det finns en ökad rädsla i yrkesgruppen eftersom arbetstillfällena är så få:

– Sverige är litet. Hamnar du i en stor konflikt med SVT eller finansärer, så tror jag många är rädda att inte få göra fler produktioner. Som vårt samhälle ser ut idag räknas framgång i tittarsiffror och försäljning mer än kvalitet, och självklart vill jag liksom producenten att så många som möjligt ska se min film, men det är inget jag kan tänka på i en skapande process. Både respekten och statusen för konstnären/regissörens arbete borde vara högre. Det skulle vara sorgligt om utvecklingen gick mot den amerikanska

Framgång räknas med tittarsiffror och försäljning, mer än kvalitet, menar flera regissörer, bland annat Beata Gårdeler. Många producenter satsar på säkra kort med en succébok som förlaga. Det finns dock regissörer som använt sig av ett redan producerat material, men som lyckas göra det till sitt eget. Exempelvis "Låt den rätte komma in" av Tomas Alfredsson. Resultatet är egensinnigt och filmen har nått en bred och ny publik.

Håkan Bjerking

där regissören är utbytbar.

Håkan Bjerking menar att en riktigt bra producent vågar ge regissören utrymme att genomföra sin vision, men att tendensen hos de flesta producenter nu är att satsa på säkra kort, ofta med en succébok som förlaga.

– Det blir snabbmatsfilmer. Filmer som tillgodoser ett behov istället för att väcka ett behov. Men problemet med det repetitiva är att man tröttnar på det. Sådana filmer kan lika gärna bli totalflopptersom de är så spekulativa, säger Bjerking.

I kombination med Svenska Filminstitutets strävan att skapa starka produktionsbolag snarare än starka regissörer är det en utveckling som på sikt riskerar att urholka den svenska filmen som konstart menar Håkan Bjerking.

– Man har gått från att stödja film till att stödja en industri. Filmen som förmedlare av en vision är inte längre intressant, säger han.

Bergman och Widerberg har båda gått in i filmhistorien som exempel på unika svenska filmskapare med unika personliga ut-

tryck, och just de regissörerna lär inte komma igen. Men kanske är det ändå möjligt att skapa ett kreativt regissörsklimat av samma typ som födde ovan nämnda auteurs. Dock konstaterar många att det kräver en filmpolitik med en långsiktig strävan mot, och en långsiktig finansiering av, ett sådant kreativt klimat. I samband med debatten kring paragraf 8 i det nya filmavtalet tycks allt fler fråga sig om den viljan verkligen finns hos någon svensk politiker.

LOVE KLEIN SVENSSON

Detta gäller enligt TFs kollektivavtal med Medieföretagen

- Filmproducenterna är skyldiga att erlagga royaltyersättning av producentnettot. Med det avses alla intäkter från filmens exploatering, med avdrag för distributionskostnader.
- Privatkopieringsersättning ska utgå och ersättning för oförändrad vidareändring av filmer i tv (kabelersättning). Teaterförbundets rättighetsbolag, Tromb, fördelar sedan ersättningarna till medverkande upphovsmän och utövande konstnärer.

Maria synar dold kunskap hos skådespelaren

Efter tio år är hon äntligen färdig. Strax före sommaren lade Maria Johansson fram sin avhandling "Skådespelarens praktiska kunskap" vid Universitetet i Nordland, Bodø. Hon är den första av sitt slag och hoppas att forskning i den konstnärliga praktiken med tiden ska få växa och belysas i sin mångfald.

MARIA JOHANSSON ÄR KLART LÄTTAD. Det var länge sedan hon upplevde en sommar utan att avhandlingen hängt över henne så fort hon läst en billig deckare. Hon var också den första skådespelaren i Sverige som fick en doktorandtjänst vid Teaterhögskolan i Stockholm. Skolan betalade tjänsten, men rent formellt har hon varit tvungen att lägga fram sin avhandling antingen hos Teatervetenskapen eller via institutionen i Norge, eftersom Teaterhögskolan inte har rätt att examinera doktorer. Maria valde Norge och "Senter for praktisk kunnskap". Under åren har hon gjort avbrott i forskningen, den effektiva arbetstiden har varit dryga fem år.

– Jag ville angripa frågan inifrån, rota från botten. Det är ju så sällan vi ges möjlighet att lyfta fram vår dolda kunskap om företeelser i vårt yrkesliv. Jag reflekterar kritiskt över mitt arbete som skådespelare, och det har absolut varit en vits att jag inte längre jobbar på scen. Jag kan ta ett steg tillbaka och betrakta processerna utifrån.

Maria har ansträngt sig att för att skriva en personlig avhandling: den är tänkt att läsas, betonar hon, och den kan mycket väl användas som ett underlag för diskussioner på teatrarna. Maria

använder sina erfarenheter som skådespelare och ställer dessa mot den utbildning hon fick på Scenskolan, där studenterna skolades via den så kallade Penkametoden, baserad på Stanislavskij och Brecht.

– Jag har funderat mycket över varför skådespelare av hävd är så metodskeptiska. Metoder är som ett rött skynke för många för att de så lätt misstolkas. Och jag tror det är så som Aristoteles säger: "De handlande personerna måste varje gång se själva vad som lämpar sig för tillfället".

DET BLIR SÅLUNDA ARISTOTELES som vägleder Maria i avhandlingen. Hon utgår från att skådespelarens kunskap är situationsbunden och kroppslig – vilket inte är en nyhet i sig. Men Maria vill föra en diskussion kring varför det är så och lyfta vad det faktiskt innebär.

– Aristoteles skriver om den lesbiska linjalen, en linjal som användes på Lesbos för att mäta oregelbundenheter i byggnadskonst. En linjal i bly som anpassar sig till stenens form och kräver en böjlighet. Jag menar att skådespelaren måste vara som en lesbisk linjal.

Magdalena Boman

Regler och metoder är som raka linjaler. Det upplevde hon själv tydligt när hon gick på scenskolan och alla studenter slet sig blåa för att försöka följa Penkas metod, fram tills han själv kom till skolan och undervisade – då ställdes allt på ända.

I ÅTERKOMMANDE SAMTAL med sju andra skådespelare reflekterar hon över fyra begrepp som hon tycker innesluter många aspekter av skådespelararbetet. Hon vill ta reda på vad de här begreppen betyder för skådespelaren i sin yrkesfunktion.

– Vad är det vi pratar om, vad innehåller vårt prat? Det finns en mängd ord som ingår i vårt yrkesutövande, och som ständigt utsätts för prövning. Dessa har jag destillerat och sorterat in under fyra begrepp: mod, anekdoter, intuition och skapande.

Anekdoter, till exempel, kan vara ett slags positionsverktyg för att berätta vem man är. Det kan också vara ett sätt att delge sin kunskap på. Men skådespelaren använder också anekdoter för att de är vana att omsätta historier i sina kroppar.

– Vad menar skådespelaren när den talar om intuition? En slags aning som skaver och pockar. Den kan ju fungera både som en stoppkloss och en öppning. Men vad händer när intuitionen blockeras? Min tanke är att om vi pratar om det kan vi också lyfta det i arbetslivet. Vad menar just du med begreppet?

Aristoteles talar om urskiljningsförmåga som en slags intuition, och vad händer med begreppet intuition i det kollektiva arbetet – när kollektivet stöttar sina olika intuitioner mot varandra?

Intuition kan ju dessutom både vara fysisk och intellektuell.

– En viktig företeelse för mig som skådespelare har varit att ständigt ha en öppen beredskap och lära mig att det ständigt är så. Men hur länge ska man behålla öppenheten och samtidigt värna slutenheten, och säga: nu är det så här.

VAD MENAR SKÅDESPELAREN slutligen med begreppet skapande, vilka är ramarna och hur vet vi om dem? Hur upplever vi öppenhet och slutenhet i den processen?

– En av skådespelarna berättade en intressant historia om två helt olika processer som pågick samtidigt. I ett fall repeterade han en pjäs där alla var delaktiga, inspirerade och det pågick öppna genomgångar i timmar efter repetitionerna. Samtidigt befann han sig i ytterligare en repetition där det var precis tvärtom.

För att bättre förstå vad som egentligen hände när de här två olika processerna drog igång placerade Maria in händelserna i en kommunikationsplan.

– Vi kan lära av detta, var finns blockeringarna och varför uppstår de? Det finns psykologer och sociologer som tittat på det här. Men denna gång gör jag det från mitt skådespelarperspektiv. Vi behöver formulera oss, säger Maria, som till hösten ska hålla kurser för alla studenter på Stockholms dramatiska högskola i kritisk reflektion.

MAGDALENA BOMAN

Tre konstnärliga skolor begär examensrätt

I oktober får tre konstnärliga högskolor i Stockholm med fokus på scen och film besked om de kan bilda en gemensam plattform för konstnärlig forskning och rätten att examinera doktorer.

– Det kan ge oss en forskning i världsklass, säger Bo Erik Gyberg, rektor för Stockholms dramatiska högskola.

FÖR TVÅ ÅR SEDAN fick Sverige en ny högskoleförordning som introducerar konstnärlig doktorsgrad.

– Det var ett stort erkännande av konstens betydelse. Vi har hållit på med konstnärligt utvecklingsarbete, sedan 70-talet. Den nya förordningen konstaterade att det görs ett väldigt kvalificerat arbete med att studera konstnärliga processer, jämförbara med vetenskaplig forskning, säger Bo Erik Gyberg.

Hittills har skolorna fått vända sig till andra institutioner för att kunna genomföra promovering av doktorer. Och det har skett med hjälp av olika samverkansavtal. Nu vill regeringen gå ett steg längre. I en ny proposition vill regeringen likställa konstnärligt utvecklingsarbete med forskning och föreslår att högskoleförordningen skrivs om.

Dans- och cirkushögskolan, Operahögskolan och Stockholms dramatiska högskola bad för ett år sedan om att få bilda

ett gemensamt lärosäte för att samordna den konstnärliga forskningen och få examensrätt av doktorer på konstnärlig nivå. Kravet skolorna har ställt är att alla utbildningar får behålla sin egen autonomi, och att det finns finansiering för detta.

– Får vi det, kan vi skapa en livskraftig forskningsmiljö och samla spetsutbildningarna i Stockholm på forskarnivå. Vi får en gemensam mötesplats för utveckling av strategier inom den konstnärliga forskningen, och kan erbjuda kompetens för internationella samarbeten, säger Bo Erik Gyberg.

I budgetpropositionen får skolorna ett hum om hur mycket regeringen tänker avsätta till forskning. Men först i oktober lämnas besked om hur pengarna ska fördelas, och om de konstnärliga skolorna då kan bilda ett eget lärosäte.

MAGDALENA BOMAN

Så är du försäkrad vid arbetslöshet

Teaterförbundet har ingen så kallad inkomstförsäkring som ger ett kompletterande skydd vid arbetslöshet, däremot erbjuds ett skydd i form av ett omställningsavtal med TRS.

ORSAKEN TILL ATT förbundet inte erbjuder inkomstförsäkring är kulturarbetsmarknadens särart med många korta jobb med mellanliggande perioder av inkomstbortfall. Samma skäl som tvingade TAK till höga a-kasseavgifter gör att också en inkomstförsäkring på Teaterförbundets område skulle bli orimligt dyr.

Det innebär också att de inkomstförsäkringar som andra förbund har i mycket begränsad utsträckning ger ersättning till frilansare som går mellan korta jobb. Inkomstförsäkringarna är konstruerade för att i första hand ge ett skydd till tillsvidareanställda som blir uppsagda.

Arbetar du under Teaterförbundets kollektivavtal finns däremot ett kompletterande skydd genom omställningsavtalet med Trygghetsrådet TRS. TRS finns med i alla Teaterförbundets avtal på scenområdet (avtalen med Svensk Scenkonst, Teatercentrum och Danscentrum).

TRS-avtalet innebär att du vid arbets-

löshet har rätt till personligt omställningsstöd och på vissa villkor även avgångsersättning (AGE). AGE är en påbyggnad på a-kasseersättningen.

Den som arbetar som frilansare har sällan rätt till AEG. Frilansare kan däremot få hjälp och stöd från TRS för att bredda eller byta yrkesinriktning, genom personligt omställningsstöd. Då räcker det med att du under de senaste fem åren haft anställningar under 18 månader hos arbetsgivare som omfattas av TRS. Anställningarna kan vara hos olika arbetsgivare och behöver inte vara sammanhängande.

De grupper som främst kan få del av ersättning från en inkomstförsäkring får redan AGE av TRS. Som uppsagd får de en bättre ersättning genom den än via en inkomstförsäkring.

Trots de olika försämringar som gjorts i a-kassereglererna är grunden fortfarande ett medlemskap i a-kassan. Har du arbetat en sammanhängande tid i minst fem år,

hos en eller flera arbetsgivare så omfattas du av omställningsavtalet TRS. Är du tillsvidareanställd och blir uppsagd kan du ansöka om en förmånlig avgångsersättning, AGE. TRS ingår i kollektivavtalen med Svensk Scenkonst, Teatercentrum och Danscentrum.

ÅSE AXBERG

Är du under 60 år betalas AGE ut i max 18 månader. De första sex månaderna får du 75 procent av din lön (a-kassa + AGE). Följande sex månader får du 70 procent. De sista sex månaderna får du 50 procent.

Är du 60–65 år betalas AGE ut i max 24 månader: De första sex månaderna får du 75 procent av din lön (a-kassa + AGE). Följande sex månader får du 70 procent. Efter ytterligare sex månader får du 65 procent. De sista månaderna får du 50 procent.

Mer om stöden se: www.trs.se.

KONSTNÄRSNÄMNDEN

Aktuella stipendier för teater-, film- och danskonstnärer

Sista ansökningsdag 16 oktober.

ARBETSSTIPENDIUM

Ett arbetsstipendium ska ge möjlighet att ägna sig åt eller fördjupa sig i sitt arbete under en viss period.

MÅLINRIKTAT ARBETSSTIPENDIUM

Avser arbete med en konkret arbetsuppgift eller ett specifikt konstnärligt utvecklingsarbete som du utför på egen hand, utan kollegor.

PROJEKTBIIDRAG

Bidrag för ett omfattande och avgränsat konstnärligt arbete eller utvecklingsprojekt på egen hand eller med medarbetare.

Sista ansökningsdag 1 november (fyra ggr/per år)

RESEBIDRAG

Bidraget avser arbets- eller utbildningsresor som du gör utomlands på eget initiativ. Du kan t ex få stöd för att besöka festivaler, delta i kortare kurser eller göra research.

INTERNATIONELLT KULTURUTBYTE

Kan sökas om du är inbjuden till utlandet för ett gästspel, för att delta i en festival eller i ett internationellt samarbete. Du kan även söka stöd för att bjuda in utländska kollegor för samarbete i Sverige.

Internationella dansprogrammet utlyser följande stöd med sista ansökningsdag 1 november.

STUDIOSTIPENDIUM

VISTELSESTIPENDIUM TILL PAF

Läs mer om Internationella Dansprogrammet på hemsidan.

Nytt! Ansök digitalt med e-legitimation via hemsidan.

Konstnärsnämnden är en statlig myndighet som beslutar om statliga bidrag och ersättningar till konstnärer inom bild-, form-, musik-, teater-, dans- och filmområdet samt främjar internationellt konstnärsutbyte. Nämnden ska också hålla sig underlättad om konstnärernas ekonomiska och sociala förhållanden samt löpande bevaka trygghetssystemen. Konstnärsnämndens stipendier och bidrag riktar sig till enskilda, yrkesverksamma konstnärer.

Konstnärsnämnden, Maria skolgata 83,
118 53 Stockholm
08 - 506 550 00
08 - 506 550 81 (blankettbeställning)
info@konstnarsnamnden.se

www.konstnarsnamnden.se

Rädd att jobba fackligt?

Har du blivit utsatt för repressalier eller hot för att du är fackligt engagerad?

Vill du dela med dig av dina erfarenheter anonymt?

Uppmuntrar din arbetsgivare dig till att arbeta fackligt?

Akt vill göra ett temanummer om rädsla och höra din berättelse. Ring/eposta redaktionen.

Stockholms dramatiska högskola söker

**Högskolelektor till inriktningen
Scenkonstproducent**

Läs mer på www.stdh.se

Välkommen med din ansökan
senast 20 september.

STOC
KHOL DR HÖGS
MS AMAT KOLA
ISKA

DALATEATERN

Dalateatern i Falun söker Teaterchef

Vår teaterchef bör ha erfarenhet av att självständigt driva konstnärlig projektverksamhet eller en konstnärlig institution och därmed följande arbetsgivar-, ekonomi- och personalansvar.

Tillträde 1 juli 2013 eller enligt överenskommelse.
Ansökan lämnas senast 10 november.

Mer info om tjänsten och kontaktuppgifter på

www.dalateatern.se

www.dalateatern.se

Därför ska kvinnliga huvudroller inte dö

KÄGELBANAN I STOCKHOLM, augusti. Jag sitter i publiken och ser den första av tre föreställningar under den gemensamma rubriken "Afghan Voices" på Women Playwrights International Conference. Flickclownen har språk men inga ord, sång men ingen melodi. Hon faller omkring på scenen, älsklig och plastisk. Jag önskar att jag hade tagit med min nioårige son. Han hade skrattat sig blå åt clownens alla charmerande svårigheter. Efter 20 minuter undrar jag vart föreställningen är på väg. I samma ögonblick upptäcker clownen att hon på klassiskt manér är instängd i en genomskinlig låda. Hon når inte fram till noter eller kastruller i sitt hem. Snabbt krymper lådan och klämmer ihjäl clownen. I paradiset förses hon med vingar och en utlevelsefull sångröst.

Jag gråter på hemvägen, clownflickans död drabbar mig hårt.

Jag ser också den Jordanska skådespelerskan Lana Nassers monologföreställning "In the Lost and Found: Red Suitcase". Huvudkaraktären "Översättaren", kämpar med språk och identitet. Frågan är om det finns frihet från hämmande definitioner i den bortglömda röda väskan? Den väska som shejken säger att man inte får

röra. SHE, som jag tolkar som Översättarens kroppsliga jag, den som blöder, svettas, simmar och leker, snuddar vid väskan. Då tar väskan kommandot och dansar med henne tills hon slutligen öppnar den. Väskans innehåll väljer ut i form av en tross eller kanske en orm. Repet fortsätter dansen med SHE. SHE ger sig hän. Hon blir alltmer insnärjd. Till slut faller hon ned död.

Strypt.

Även denna gång återuppstår Översättaren/SHE i slutscenen. Hon är en orm med vingar och ser världen ur fågelperspektiv. Hon blir fri "to choose my meanings". Via en högtalarröst, rapporteras om hur kvinnor över hela arabvärlden demonstrerar och tar politiskt initiativ.

JAG GRÅTER IGEN och minns något som genusprofessorn Tiina Rosenberg sa till mig efter en föreställning som jag, en ung svensk scenkonsttjej, gjorde på en liten teater i Stockholm för tolv år sen: "I din nästa pjäs hoppas jag att den kvinnliga huvudpersonen inte dör". Jag förstod inte riktigt vad hon menade. Nu gör jag det.

Sedan ett antal år producerar jag en dokumentär pjäs om kvinnorrättskampar från hela världen. De sju kvinnorna i pjä-

sen är allt annat än döda.

Deras röster är allt annat än kuvade. När vi framför den i Sverige, Serbien, Turkiet eller något annat av de tiotal länder som vi besökt får jag nästan alltid frågan:

"Varför har ni inte med en kvinna från Sverige/Turkiet/Serbien i pjäsen?"

När närmare 300 kvinnliga dramatiker från 50 länder samlas i Stockholm i augusti, finns många röster från alla tänkbara länder skildrade och representerade. När vi träffas igen för Women Playwrights International Conference i Kapstaden 2015 hoppas jag att clownen kan sjunga utan att ha förpassats till paradiset isolering och att Nassers nästa pjäs skildrar de demonstrerande kvinnorna i arabvärlden. Framför allt hoppas jag att en ny generation kvinnliga scenkonstnärer, vare sig de kommer från Afghanistan, Jordanien eller Sverige kan finna sin röst och sitt språk längs helt andra dramaturgiska vägar än de som bär till himlen.

HEDDA KRAUSZ SJÖGREN
DRAMATIKER, PRODUCENT

Unionen A-KASSAN

Tänkte berätta lite om oss i Kultursektionen på Unionens A-kassa. Vår lilla sektion består av fem utredare och en sektionschef. Vi handlägger alla kulturärenden, konstnärligt som icke konstnärligt, och vi tar även hand om er som valt att arbeta med kulturen i ett annat EU/EES land. Vi är med andra ord precis samma gäng som tidigare fanns på TAK. Vi vill att ni fortfarande ska se oss som er bransch-kassa fast i en större kostym.

Att vara med i Unionens A-kassa (Kultursektionen) innebär att det finns personer som kan din bransch och förstår din situation. Är du inte med... varför vänta?

Ring oss på 0770-77 77 88. För att komma till Kultursektionen väljer du knappval 4 måndag till fredag 9.00-11.00. För övriga frågor har vi öppet måndag till fredag 9.00-12.00 och 13.00-15.00.

Vi tar emot besök i Stockholm tisdagar och torsdagar 9.00-12.00 och 13.00-15.00 och i Malmö 9.00-11.00 och 13.00-15.00.

Handlingar skickar du till:

Unionens A-kassa, Box 701, 101 33 Stockholm

Kassakort skickar du till:

Förtryckt på kassakortet eller via Internetkassan

Information om arbetslöshetsförsäkringen finns på vår webbplats, unionensakassa.se. Där kan du även skicka frågor till oss via e-post eller via Internetkassan.

Ulrika Malmenklev
Sektionschef

Teaterförbundet

Administration/Produktion
/Kommunikationsavdelningen

Eftermiddagsseminarium i Göteborg 17 sept - Kultur och EU-projekt: ett konkret exempel

Teaterdialog Öresund (Malmö-Köpenhamn) är ett exempel på EU-kulturprojekt utanför det stora kulturprogrammet, där man sökt och beviljats medel inom ett interregionalt program för perioden 2011-2013.

Malmö Stadsteater är huvudpartner och samarbetar med två mindre danska fria teatergrupper, Malmö Högskola och Roskilde Universitet.

Våra gäster kommer från Malmö Stadsteater:

- Peter Lindgren – projektledare för marknadsföring och kommunikation inom projektet.
- Jenny Månström – publikutvecklare på Malmö Stadsteater med lång erfarenhet av samarbeten med fria grupper och andra externa partners.

Vi hoppas även på en gäst från en medverkande dansk frigrupp. Ändringar eller tillägg kommer att finnas på TF:s hemsida. För vidare info om projektet gå in på www.teaterdialog.eu

Plats: Folkteaterns foajé, Olof Palmes Plats, Göteborg

Tid: måndag 17 september kl 13.15–15.45. Vi bjuder på fika. OSA senast fredag 14 september till ethel.wsa@gmail.com

Seminarier är gratis!

Arr: Teaterförbundets avd 112, yrkesavdelningen för administratörer, producenter och kommunikatörer inom scen och film.

STOCKHOLMS STAD SÖKER

Handläggare

med fokus på teater och litteratur

Vi söker dig som med publiken i fokus vill bidra till att utveckla ett angeläget och utmanande kulturliv i Stockholm inom området teater och litteratur.

Läs mer på www.stockholm.se/jobb

KULTURFÖRVALTNINGEN

www.stockholm.se/jobb

Saknar du SAMI-pengar?

Vi saknar inspelningslistor!

Inspelningslistorna ligger till grund för din ersättning - utan dem kan vi inte veta vilka som medverkat på inspelningen och därmed inte heller vem som har rätt till ersättning när den spelats.

Har du varit med på en inspelning där inspelningslistor inte skickats in till SAMI? Fyll i inspelningslistan online på: www.sami.se/inspelningslista

SAMI

www.sami.se | info@sami.se

**Utan musiken
tystnar Sverige!**

Får vi lov?

**Västerbottensteatern söker en TEATERCHEF
för konstnärlig och administrativ ledning.
Tillträde 1 juli 2013.**

Västerbottensteatern är en väl fungerande länsteater med sammansvetsad organisation som de närmsta åren går in i en spännande utvecklingsfas. Vi har som mål att bli Europas ledande berättarteater och inom ett par år börjar bygget av ett nytt teaterhus i Skellefteå. Kulturhuvudstadsåret Umeå 2014 är en annan stor händelse där vi är en självklar aktör. Västerbottensteatern har en unik spetskompetens i barn- och ungdomsavdelningen UngHästen som i över tio år jobbat med teater som pedagogik i klassrummen. Under sommaren 2012 har vi spelat Lars Molins "Tre kärlekar" som sommartheater. En publiksuccé som återkommer nästa sommar.

Vi söker nu en teaterchef som på ett drivet, tryggt och engagerat sätt kan leda denna fantastiska teater i ett expansivt skede. Förordnandet gäller 4 år.

Ansök senast 1 oktober!

Läs mer om tjänsten och teatern på
www.vasterbottensteatern.se

VÄSTERBOTTENSTEATERN
Västerbottensteatern AB
Nordlandergatan 1
93133 Skellefteå
0910-71 56 00

En utbildning som kommer att förändra ditt liv.

2-årig gestaltutbildning för teaterarbetare i samarbete med
Gestaltinstitutet international börjar i september 2012

www.groth.fi

Kurs i Skådespelararbete enligt gestaltmetoden
i Stockholm hösten 2012

(22-23.9 / 20-21.10 / 10-11.11 / 8-9.12)

Info: marcus.groth@welho.com eller ring: +358415323733

Bokanmälan:

Självbiografi fylld med starka historier

Nahid föds i byn Sarvestan i Iran. Männen rider till häst och vattnar sina fruktodlingar, gifta med kvinnor som knyter mattor i hemmet. Kvinnor som i likhet med Nahids mamma inte själva valt sin man. Nahid är rädd för men älskar sin far: "så noga med att visa alla i familjen att det var han som hade makten".

När Nahid börjar i skolan hänger drottning Farah i guldrummet. När hon är elva lämnar familjen byn för miljonstaden Shiraz där hennes mamma vuxit upp. Här börjar Nahids väg ut i världen, Shiraz blir tröskeln till hennes universitet och geografiska exil och filmskapande i Sverige.

I "ALLTID I MITT HJÄRTA" skriver filmaren Nahid Persson Sarvestani om sitt liv. Om hur hon, född i början av sextiotalet, som nybliven vuxen upplever revolutionen 1979. Hur Rostam, brodern, liksom hon själv väljer fel sida om de styrande. Om hur Rostam arresteras och avrättas 17 år gammal.

Hur Nahid flyr med man och barn. Nahid Persson Sarvestanis självbiografi

är fylld med både starka historier – den som hörde henne Sommarprata härom året minns – och av målade bilder från uppväxtens landskap med granatäpplen och tryffel. Efter 17 år i Märsta och Uppsalastrakten åker hon 2001 tillbaka till Iran för första gången. I bagaget har hon en filmkamera.

Tack vare Studieförbundet, Utbildningsradion och en projektanställning på programmet Mosaik har hon börjat göra film. Resten är som det sägs historia. På plats i det forna hemlandet gör Nahid Persson Sarvestani prisbelönta filmer som "Prostitution bakom slöjan" (2004) och "Drottningen och jag" (2009).

MEN LIVET SOM FILMARE är inte bokens huvudtema. Boken handlar mer om livet än om konsten. Fast som oftast är fallet med intressanta konstnärskap är det livets erfarenheter som är motorn. Och om livet i allmänhet och sitt liv i synnerhet berättar Nahid Persson Sarvestani generöst i sin självbiografi.

GERT LUNDSTEDT

MEDIEMSANNONSER

Bostad i Stockholm sökes Nyutbildad skådespelare som från i höst kommer att arbeta på Dramaten i Stockholm söker bostad. Då jag egentligen bor ute på landet i Norge så försöker jag hitta någonstans att bo i Stockholm med lugna omgivningar för minst 6 månader. Jag önskar inte bo i kollektiv eller inneboende, men hyr gärna i andrahand och möblerat. Jag letar boende från 1. Nov, men kan även tänka mig från 1. Okt. om det skulle vara aktuellt. Jag är pålitlig, betalar i tid och röker inte. Tycker mycket om friluftsliv och hundar så har du hund går jag gärna promenad med den! Hör av dig till mig på: marianne.boende@gmail.com

ADMINISTRATÖRER

Sök stipendium till seminarium i Bryssel

Culture in motion anordnar den 16–17 oktober ett seminarium i Bryssel med inriktning på det aktiva arbetet med publiken och publikgrupper. Detta i linje med förslaget för Europa program 2014–2020.

Det finns möjlighet för 112ans medlemmar att söka resestipendium från förbundet för att delta. Mer information om detta kommer på hemsidan.

Mer att läsa på www.cultureinmotion.eu

Teaterförbundet – för scen och film

Verkställande utskottet

Anna Carlson, (skådespelare) ordförande, **Gunnar Lundberg** (sångare), förste vice ordförande, **Minna Krook** (dansare/koreograf), andre vice ordförande, samt **Simon Norrthon**, skådespelare och **Thomas Nording** (scen-tekniker).

Övriga förbundsledamöter

Viktoria Dahlborg, (cirkusartist), **Ulrika Dalenstam**, (administratör), **Eleonor Fahlén**, (kostymör, film), **Mathias Lafolie** (regissör), **Karin Larson**, (skådespelare), **Jenny Larsson**, (tekniker), **Beatrice Järås**, (skådespelare/musikalartist), **Pontus Plaenge**, (skådespelare/regissör), **Peter Schildt**, (filmregissör) och **Ulla Svedin**, (skådespelare).

Vill du kontakta en förbundsstyrelseledamot:

Gå in på hemsidan: www.teaterforbundet.se

Under fliken organisation finns e-postadresser.

Teaterförbundets kansli:

Besöksadress: Kaplansbacken 2A

Postadress: Teaterförbundet, Box 127 10, 112 94 Stockholm.

Telefon (växel) 08-441 13 00

Fax 08-653 95 07

Öppettider: Vardagar 09.00–16.30, lunchstängt 12.00–13.00.

Teaterförbundet
/ för scen och film

Skyddsombudet firar 100 år

Det har hänt åtskilligt på arbetsmiljösidan sedan 1912 då skyddsombudet fick rättslig status. Lokaler och utformning av arbetsplatser är fortsatt en viktig fråga, såsom ergonomi och ljudmiljö. Men till det har arbetsmarknaden fått upp ögonen för den sociala arbetsmiljön, psykisk hälsa och jämställdhet.

– Vi vet idag hur viktigt ett helhetsperspektiv kan vara för en långsiktig hållbar arbetsmiljö. Arbetsvillkor som delaktighet och tid för återhämtning står i direkt relation till prestation och trivsel, säger Mårten Gunnartz, TFs representant i Teater- och musikområdets arbetsmiljögrupp (TMA). TMA är frukten av ett avtal på teater- och musikområdet, där Svensk Scenkonst, Musikerförbundet, SYMF, Teaterförbundet, Unionen, Ledarna och DIK samarbetar för att nå en god arbetsmiljö i branschen, och håller kurser för alla intresserade.

teaterunionen

TEATERUNIONEN SWEDISH ITI // Kaplansbacken 2 // SE-112 24 Stockholm // T +46 8 462 25 30 // info@teaterunionen.se

Välkommen som medlem i Teaterunionen!

Teaterunionens medlemmar är alla teatrar, organisationer, högskolor med flera som arbetar professionellt med scenkonst. På senaste årsmötet beslutade vi att även inbuda till medlemskap för enskilda producenter, koreografer och andra scenkonstutövare.

Vi ser också detta som en möjlighet till direkt medlemskap för små teater- eller dansgrupper. Årsavgiften för enskilda medlemmar är 600 kronor och ansökan ställs till Teaterunionens styrelse.

Mer information om vår verksamhet hittar du på vår nya hemsida: www.teaterunionen.se

Blir vår supporter!

Nytt är också att enskilda personer, med professionell koppling till scenkonsten, kan bli "supporter" till Teaterunionen.

Supporterskap innebär rätt att närvara vid alla öppna möten, delta i programarbete samt hjälpa till att sprida kunskap om Teaterunionen och dess verksamheter. Supporterarna får också ett internationellt medlemskort. Kostnaden är 200 kronor per år. Vi tycker att det vore roligt att på detta sätt hålla kontakt med de många utövare inom scenkonsten som vi mött i olika ITI-sammanhang och som har intresse för vår verksamhet utan att direkt representera någon medlemsinstitution. Välkommen!

Swedstage

Swedstage 2012 är det första showcasen för teater i Sverige. Under tre dagar i november presenterar vi svenska föreställningar och pjäser för internationella turnélägare, festivalarrangörer och inköpare. De utvalda produktionerna är turnébara och lämpade för en internationell publik.

Läs om Swedstage och om de utvalda produktionerna på vår hemsida: www.teaterunionen.se.

Planeringen inför Scenkonstbiennalen är i full gång! Glöm inte att boka in den 21–26 maj 2013, då vi samlas i Jönköping till den första Scenkonstbiennalen.

Scenkonstbiennalen, som är en utveckling av Teater- och Dansbiennalerna, kommer att innehålla alla former av scenkonst: svenska och internationella föreställningar, seminarier, workshops och möten av olika slag. Det blir också ett internationellt musikteaterevenemang Music Theatre Now och en presentation av nordiska pjäser i Nordic Drama Train.

Vi vill också påminna om att det går bra att fortsätta att nominera föreställningar till vår urvalskommitté.

Skicka information och en motivering (högst 1 A4) på varför just er föreställning bör spelas på Biennalen till: scenkonstbiennalen@teaterunionen.se

Teaterunionen.se

Teaterunionen har en ny hemsida! Här kan du hitta information om våra projekt, våra medlemmar, ladda ner trycksaker med mer: www.teaterunionen.se.

Ni som är våra medlemmar är också välkomna att dels komma med förslag till programpunkter, dels att själva ordna möten och aktiviteter av olika slag under Scenkonstbiennalen. Det finns också en möjlighet att ordna specifika yrkesseminarier/workshops med kunskapsförmedling på speciella områden.

Tänk dock gärna igenom formerna – vi välkomnar mer interaktiva former och färre paneldebatter. Yrkesseminarier/workshops bör ha en preciserad målgrupp.

Vi vill ha in era programförslag under hösten, gärna före den 23 oktober, då programgruppen har ett möte. Det är bra om ni hör av er och berättar vad ni planerar, även om det inte är klart.

Ni når oss lättast på: scenkonstbiennalen@teaterunionen.se.

Stöd Föreningen Sveriges Dövblinda!

Pg 90 00 16-7

FÖRENINGEN
SVERIGES DÖVBLINDA

Bistånd till kultur minskar kraftigt

Svenskt stöd till renodlade kulturprojekt har minskat kraftigt sedan alliansregeringen tog över, trots att ett av våra kulturpolitiska mål är att främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan. Kulturbidragen från Sida har sjunkit med 75 procent de senaste sex åren. I övrigt lägger regeringen ner lite resurser på internationellt kulturutbyte och det råder dålig samordning mellan myndigheter. Mer om det på sidan 15 i tidningen.

